

***“PHILOSOPHERS
EXPLORE
THE MATRIX”***

EL CONTINGUT FILOSÒFIC DE LA TRIOLOGIA

Curs 2012-2013

0. INTRODUCCIÓ

Des de sempre m'ha captivat moltíssim el món de la filosofia. Abans de començar-lo a conèixer, em semblava una cosa de savis, que només uns quants privilegiats podien tenir-hi contacte i saber-ne d'ell. Com si per filosofar es necessités portar una llarga barba i dir-se Heràclit, Anaximandre, o algun nom per l'estil. Em venia al cap l'Antiga Grècia, per això ho veia com a una ciència llunyana, poc probable de poder arribar a posar-m'hi mai.

Però sempre he tingut curiositat per saber què pensaven cadascun d'aquest personatges clàssics, les seves idees, les seves teories... I em fascinava (de fet, em fascina) pensar com han pogut plantejar-se tot el que s'han plantejat al llarg de la història, com han arribat a les conclusions que han arribat, la paciència que devien tenir o la seva infinita saviesa.

Penso que la filosofia és, apart d'una ciència pròpia, un estil de vida. Aquelles ganes de descobrir, tenir curiositat, plantejar-se dubtes, pensar més enllà. No conformar-se amb rebre una determinada informació, sinó també pensar si pot ser verídica o no, o voler tenir-ne la nostra pròpia opinió. Tot aquell qui dubti, es plantegi preguntes personals i vulgui arribar a respondre-les, està exercint (en més o menys grau) de filòsof. Això representa un pas més en la evolució perquè ens distingeix encara més de la resta d'animals. Ja que tenim la capacitat de pensar (i ser-ne conscients), cultivem la ment!

Actualment ocorre que la societat té certs estereotips pel que fa a la gent amant de la filosofia. És fàcil que ens vingui la idea al cap de relacionar-la amb maneres de pensar més liberals, portar una estètica més aviat "kumabiana" o fins i tot ser un dels indignats acampant a Plaça Catalunya. I amb això, per bé que moltes persones coincideixen amb aquest perfil, no es pot generalitzar. Per això, la feina que ens correspon a tots aquells qui

ens agrada la filosofia, és fer entendre a l'altre gent que la filosofia és de tots, que comprèn des dels caràcters més contemplatius i reflexius, fins als més activistes i enèrgics. Que és una manera d'afrontar la vida i està oberta a qui vulgi llençar-se a conèixer-la. Per què penso que és una mica necessari pensar, i no només en la nostra vida i el nostre entorn, sinó també en el futur, en tota la humanitat, en les inseguretats. Ens ajuda a créixer i anar endavant com a persones. De fet, diria que la persona més íntegra és la que coneix bé el seu caràcter i els seus límits, desenvolupa la intel·ligència emocional, dóna voltes a les seves conviccions i a les dels altres, no es deixa portar per cap corrent, afronta les seves pors, reflexiona constantment i, alhora, pensa com aplicar tot el que sap en les seves relacions socials perquè siguin vertaderes i vagin millor. Doncs en això consisteix, a "grosso-modo", filosofar. I ens pot arribar a enriquir moltíssim.

I el que verdaderament fa a la filosofia una ciència diferent de totes les altres és que planteja dubtes referents a la naturalesa humana, a l'essència dels objectes existents, busca conèixer veritats sobre el món que ens envolta. No es posa reptes gens fàcils, i per aquest motiu, trobo molt dignes d'admirar a tots els filòsofs, tots els qui decideixen submergir-s'hi i lluitar per trobar respostes.

Per això m'agrada tant. I lluny de l'exactitud i la rigidesa de les veritats de les ciències formals (com poden ser les matemàtiques), o en alguns casos també les naturals (biologia, química...), la filosofia obre les portes cap a un món de veritats subjectives i conceptes abstractes, de reflexions complexes i on ens guiem per criteris propis. Com si la persona que l'exercís tingués més llibertat per vagar entre les idees i expressar-les a la seva manera.

Quan vam haver de triar el tema del Treball de Recerca, tenia clar que volia trencar la línia existent entre la meua rutina científica (batxillerat científic) i el meu molt probable futur científic (medicina). Preferia submergir-me en la complexitat del món filosòfic, en els seus

mil matissos i mil-i-un autors, tot un món fascinant, al meu parer. Però no vaig tenir una idea clara de sobre què el volia fer fins que li vaig demanar consell a l'Òscar, professor de Filosofia de l'escola, i ell em va suggerir uns quants temes, entre els quals hi havia aquest, el d'aprofundir en el contingut filosòfic de la saga Matrix.

I he decidit posar-m'hi. Analitzaré l'argument de la triologia, personatges, objectius, rerefons, i un llarg etcètera de matissos; i més tard ho relacionaré amb la ideologia de tres dels filòsofs més importants de la història. El primer és Plató, de la Grècia Antiga; després ve Descartes, de l'Edat Moderna; i per últim, Nietzsche, més actual, de l'època Contemporània. Serà interessant observar la naturalesa atemporal de la filosofia, fet que aquest tres autors de temps molt diferents convergeixen en el guió d'una pel·lícula d'actualitat.

BLOC 1:

PART

TEÒRICA

1. PLATÓ

1.1. BIOGRAFIA

Plató va néixer a la Grècia clàssica l'any 428 a.C., a la ciutat d'Atenes. El seu autèntic nom fou Aristocles. "Plató" és un sobrenom que significa "el d'esquena ampla". Va ser fill d'una família pertanyent a la noblesa tradicional. Aquest fet és degut a que, per part de pare, estava emparentat amb l'últim rei que hi havia hagut a Atenes; i per part de mare, amb un savi legislador llegendari de la ciutat, anomenat Soló. Això li va permetre rebre una acurada educació per part dels millors mestres de l'època i, anys més tard, també gràcies a l'influència dels seus vincles familiars, li sigué més fàcil l'accés als principals grups polítics de la ciutat.

A l'edat de 20 anys coneix a Sòcrates, la principal influència filosòfica de la seva vida, el personatge que deixarà més marca en el desenvolupament i el constant perfeccionament de tota la seva ideologia. Aquest fet queda patent des de l'inici de la seva relació, ja que, primer, Plató es sentia atret per la poesia i la política, però en conèixer Sòcrates, va quedar tant culpít pel seu exemple i la seva persona, que va estripar les petites peces que havia escrit i decidí dedicar-se a la filosofia.

Sòcrates era 40 anys més gran que ell. Es diu que Plató va ser el seu deixable més conegut, però no per això el qui el va seguir més al peu de la lletra: Plató no és una versió

continuista de la filosofia socràtica, sinó que en crea una de pròpia i original a partir d'aquesta.

Davant la mort del seu mestre Sòcrates i la persecució en la que es trobava, Plató va començar el seu període de llargs viatges que dura fins l'any 361 a.C. Visqué a diverses ciutats (Corint, Mègara, Egipte i Tarent), i és sobretot en aquesta última on estableix contacte amb centres pitagòrics i importants filòsofs i matemàtics. De la influència dels pitagòrics en resulta una conclusió important: la creença de que hi ha dos nivells de realitat. Un és el nivell dels objectes, i l'altre el nivell dels conceptes. Aquest és un antecedent del que serà la teoria del Dualisme Ontològic.

El model de la comunitat pitagòrica també el va influenciar a l'hora de concebre el model d'estat ideal. Aquí s'inicia una etapa de viatges a Siracusa, perquè és en aquesta ciutat on Plató pretén posar en pràctica les seves idees. L'inconvenient, però, va ser que a Siracusa hi governava el tirà Dionís el Vell, que era un dictador, per tant l'objectiu del filòsof va resultar impossible de dur a terme. És més: fins i tot Dionís manà fer empresonar a Plató a les pedreres de Siracusa i finalment el vengué com a esclau. Per sort, i casualment, va ser rescatat per un amic, i l'any 387 a.C. tornà a Atenes, on fundà l'Acadèmia.

Quan pujà al tron de Siracusa Dionís II, Plató va voler intentar una altra vegada organitzar-hi el seu Estat ideal, el 367 a.C., però va fracassar per segona vegada. Al cap d'uns anys, fou el mateix Dionís qui el convidà, i malgrat tot tampoc va resultar satisfactori. Per això, després d'aquest tercer intent, Plató decidí establir-se definitivament a Atenes, on es va dedicar a la seva vocació literària, filosòfica i didàctica fins el dia de la seva mort, l'any 347 a.C.

1.2. EL MITE DE LA CAVERNA

1.2.1.Introducció

En el mite de la caverna se'ns presenta una metàfora que té relació amb la teoria de la educació de Plató i també amb la de les idees. Pretén explicar, mitjançant l'exemple que a continuació analitzarem, la figura i la persona d'uns o altres homes en funció de l'educació que han rebut i com s'han format. Se'n desprendria la idea de que som segons el què aprenem: l'educació determina la nostra persona, en un concepte general. I més concretament: en ser educats, assimilem les informacions que rebem en tota la seva pluralitat. Això significa que en aquestes informacions hi queda palesa l'opinió de l'educador i la seva manera de pensar, observem la seva manera d'ensenyar i ho interioritzem tot sense adonar-nos-en. Fins i tot ens influeix directament si aquest educador decideix explicar-nos tal cosa, o ens n'explica una altra. En paraules de Plató (encara que en el llibre *La República* parli per boca de Sòcrates) i que eren dirigides al seu interlocutor Glaucó: "Compara la nostra naturalesa (*physis*) pel que fa a l'educació (*paideia*) o a la manca d'educació (*apaideusia*) al cas següent", i tot seguit s'esdevindria la narració del mite, que ja analitzarem més endavant.

Però si bé això és així, i en l'al·legoria de la caverna aquesta idea queda plasmada; també és cert que és, per sobre de tot, una crida a lluitar contra el fenomen anterior: promou els homes perquè no es conformin amb el saber que obtenen, sinó que cerquin per ells mateixos la veritat, i no es quedin en la superfície del coneixement. Que els homes siguin profunds i vulguin conèixer (l'entorn, el món: aquest tot que se'ls presenta davant els ulls); perquè conèixer i voler conèixer és, per a la filosofia, la base de l'ésser, una qualitat que ha de residir en tots i cadascun de nosaltres. També dóna una idea clara de la diferència entre l'home que és ignorant, que té una visió de la vida, a part d'errònia, infinitament

més restringida i limitada; i l'home que va coneixent i aprenent mica en mica gràcies al seu inconformisme, que el porta a descobrir la veritat. I com més es forma aquest home, més lliure és i més capacitat té de comprensió del món i de la realitat del seu entorn.

1.2.2.El dualisme ontològic.

Plató també va reflexar en el mite de la caverna la idea del dualisme ontològic (inclòs en la seva teoria de les idees). Segons Plató, en la realitat existeixen dos mons:

El primer i més immediat és el que podem observar amb els nostres ulls, la realitat que se'ns presenta a davant i que percebem pels sentits: per això Plató l'anomena món sensible (*kósmos aisthetós*). És el conjunt de tots els objectes materials; per tant, precisament per la seva condició de material, està en un contínuu esdevenir, es genera i es corromp constantment. Cada un d'aquests objectes materials i sensibles és una imatge de la idea que resideix en el món suprasensible i de la qual l'objecte participa. L'objecte és el reflexe de la idea en el món material. Aquesta idea, al mateix temps, representa l'essència de l'objecte.

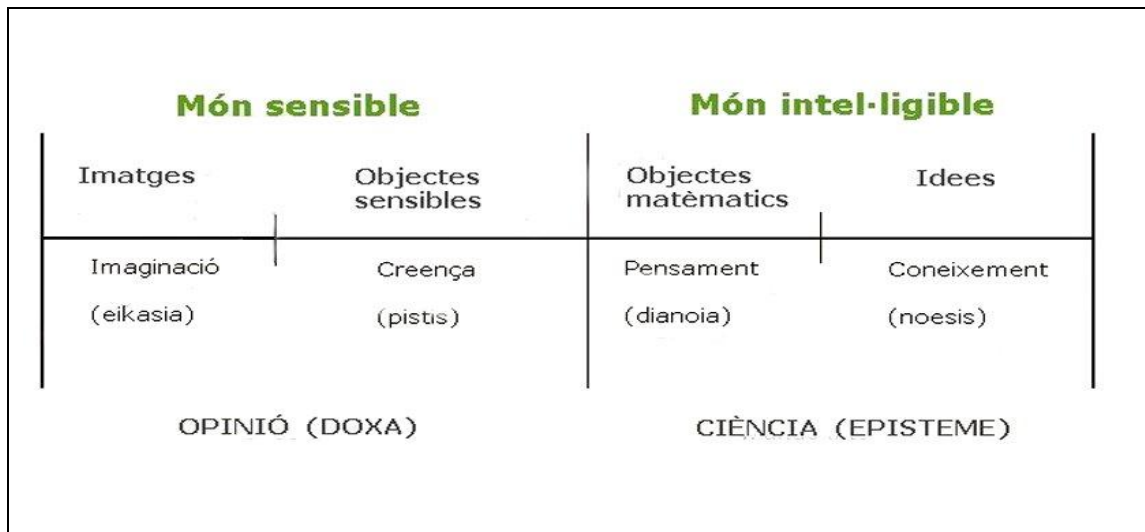
L'altre món existent (i el més important, cal destacar) és l'anomenat el món suprasensible, el món intel·ligible. Aquí és on resideixen les idees, els conceptes més purs i immaterials dels elements del món sensible; la seva naturalesa, la seva essència. Tals idees són immortals, és el món de les coses perdurables i vertaderes, el món de la veritat. A aquest món només s'hi pot arribar mitjançant la raó i la intel·ligència. La idea suprema que el

regeix i dóna sentit a totes les altres i a tot aquest món en sí és la idea del Bé (que en la caverna l'identificarem amb el Sol del món exterior).

El món intel·ligible existeix per sobre del món material. Per això, per arribar a conèixer-lo (és a dir, per arribar a la veritat) cal, primerament, una consciència desperta que entengui que el món que ha estat posat davant els nostres ulls no és més que un reflex del vertader, del que hem de cercar per arribar a la veritat suprema (el Bé). I seguidament, cal un procés d'ascensió en coneixement i d'exercitació de la intel·ligència i la raó (que en el mite s'identificaria amb el camí del presoner deslligat cap al món exterior, com veurem més endavant), fins arribar a allà on comença la veritat.

1.2.3. El coneixement i els seus graus.

Per entendre fins al fons el mite de la caverna, cal posar en context una altra teoria de Plató pel que fa al coneixement de l'home i la seva educació. Correspon a la idea de que hi ha diferents graus de coneixement, i ens n'explica cada un d'ells, així com també els objectes que estem limitats a conèixer en funció del grau en el que ens trobem. Aquesta idea està expressada al final del Llibre VI de *La República* i reflexada en una representació esquemàtica d'un segment subdividit:

Primer, Plató distingeix entre la opinió (*doxa*) i ciència (*episteme*). Dins de cadascun d'aquests dos graus hi estableix subdivisions: en la opinió, hi trobem la imaginació i la creença, i en la ciència, el coneixement discursiu i el coneixement intuïtiu. Anem a aprofundir en cadascun d'aquests quatre graus.

- A) **La Opinió (*doxa*)** : Tracta sobre els objectes sensibles particulars i el coneixement que es dona a través seu. És el grau de coneixement més baix, ja que la *doxa* o opinió comuna dóna als homes una sensació de seguretat errònia, perquè fa que confiïn en el saber de la societat en general, el saber comú, i no desperta en ells l'afany de conèixer més enllà i descobrir la veritat (que és la característica clau de la figura del filòsof). Per tant, tots aquells els qui es limitin a la *doxa* i no vulguin sortir-ne, perquè realment és més còmode aquesta postura, serien considerats ignorants respecte a la veritat (mai dit despectivament, però). Com hem dit abans, doncs, trobem dos subnivells:

A.a) Imaginació (Eikasía) : Dins la *doxa*, és el nivell més baix de coneixement. El seu objecte de coneixement es limita no a les coses sensibles, sinó a les seves imatges. En el mite de la caverna, l'eikasía representaria el coneixement que tenen els presoners: coneixen només les ombres reflectides a la paret de la caverna.

A.b) Creença (Pistis) : És el coneixement de les coses sensibles, és a dir, els objectes materials (aquests són els seus objectes de coneixement). No és vertader, ja que en limitar-se a les coses materials, es corromp constantment, i no és durader. En el mite de la caverna, la pistis correspondria al coneixement de la realitat que tenen els esclaus que veuen les siluetes, que són la causa de les ombres de la caverna.

B) La Ciència (Epistème) : tracta sobre el coneixement de les idees i el camí intermedi d'exercitament de la raó constant per poder-hi accedir. La ciència també conté dos subnivells:

B.a) Coneixement discursiu o raonament (altrament dit, la matemàtica): del grec *dianóia*, aquest grau representa el coneixement de la realitat que tenen els qui, servint-se de les dades de la realitat sensible i considerant aquestes com a aproximatives, intenten trobar-hi una explicació des de la intel·ligència i la raó. Els objectes de coneixement d'aquests grau són els anomenats objectes matemàtics: elements als quals se'ls designa d'una manera per poder operar amb ells en la nostra hipòtesi, tot plegat per acostar-nos més a la realitat, per poder entendre-la millor i conèixer-la millor.

En el mite de la caverna, la dianóia correspondria a la primera mirada de l'esclau alliberat a les ombres i els reflexos dels objectes reals de l'exterior de la caverna.

B.b) Coneixement intuïtiu (*noésis*): és el grau de coneixement més alt que l'home pot arribar a aconseguir. Aquest coneixement no depèn de les dades sensibles com l'anterior, sinó que és un coneixement directe, intuïtiu, sense passar pel procés de raonament i deducció racional. L'objecte de coneixement en aquest grau són les idees, el coneixement suprem, la ciència més elevada, que representen l'autèntica realitat, aquella que només pot ser compresa, ara sí, per la intel·ligència. És a dir: la contemplació de les idees i el seu coneixement, aquest moment en sí mateix, no requereix una deducció i hipòtesi com en l'anterior grau. Aquí el coneixement és clar i concís, directe, perquè les idees brillen amb massa força, són la veritat en estat pur i per tant, qui hi hagi arribat fins aquest punt quedarà aclaparat per la seva autenticitat i bellesa (perquè la veritat en sí és bella) sense haver de meditar per contemplar-les. El que sí que requereix un feixuc esforç és tot el camí previ que s'ha de recórrer per arribar a la *noésis*, el camí de desenvolupament de la intel·ligència, és a dir, aquí és on sí que cal el raonament. I es diu de tots aquells que han passat per aquest costós camí i han arribat més enllà de la matemàtica (contemplació de les idees) que són filòsofs. Per tant, els filòsofs podran comprendre la realitat suprasensible d'aquest món intel·ligible només mitjançant la intel·ligència, que ja hauran cultivat prèviament.

En el mite de la caverna, la *noésis* correspon a la mirada del presoner cap a les coses externes de la caverna, els elements en sí, a la Lluna i al propi Sol (que representa la idea del bé).

1.2.4. Missió assignada per Plató al filòsof

Plató va assignar una tasca a tots aquells homes que vulguessin conèixer més enllà del que la informació provinent dels sentits els permetia conèixer. Són els anomenats filòsofs. Aquesta complexa tasca consisteix en dos aspectes:

1. Primerament, en arribar al coneixement de l'essència de les coses, les idees. S'aconsegueix mitjançant el camí anteriorment descrit de 'coneixement ascendent', és a dir, el camí d'anar assolint progressivament l'educació i el saber necessaris per poder arribar a contemplar les idees i conèixer-les.

El primer pas requerit és aquest procés d'ascensió que, en el mite de la caverna, el veurem clarament reflectit en el camí que recorre el presoner deslligat (el filòsof) cap a l'exterior de la caverna. Aquest pas comença en el despertar de la consciència del presoner, que s'adona de que tot allò que es mostra davant seu no és la veritat, per la seva condició material. Quan el presoner comença a pensar, és deslligat i inicia el seu camí. Un incís: aquí podriem trobar una petita metàfora. Un és més lliure quan més coneix i quan més pensa; per tant, l'alliberació del presoner s'entén com l'acte de començar a pensar (i d'aquest 'pensar' seria millor dir-li filosofar) i d'adonar-se que la seva condició d'esclau no pot pas ser la correcta. I és aleshores quan les limitacions es van reduïnt i la llibertat de voler o llibertat interior de l'ésser s'incrementa.

El camí segueix en la feixuga tasca de la *paideia*, és a dir, la seva formació plena. Aquest procés requereix un esforç dolorós. I per què és descrit així, amb un matís de tragèdia i dificultat? Doncs perquè certament és difícil arribar al coneixement de la màxima veritat. Significa molt ús de raó i molta necessitat de contrastar constantment la nova informació rebuda amb la que ja sabia el presoner. Significa no donar-se per vençut quan sembli que

el pes del saber és massa feixuc com per portar-lo a les espatlles. Vol dir treure's la mandra del damunt i, a cada pas, tornar a encarar aquesta costosa aventura de descobrir la veritat amb les mateixes ganes que al principi. Significa també no desistir quan sembli que els dubtes ens fan perdre el nord, el destí final, l'objectiu; sinó encarar-los i resoldre'ls. No decepcionar-se en adonar-se'n com d'errònia era la seva concepció de 'realitat' quan estava encadenat per la seva ignorància; més aviat al contrari: afrontar aquest fet amb la motivació que proporciona l'objectiu noble d'alliberar als altres companys esclaus un cop ell hagi accedit al coneixement de la veritat, al final del camí. I significa també exercitar les seves potencialitats per arribar a la contemplació del ser autèntic i del Bé. Aquesta exercitació també és costosa perquè "cal forçar les naturaleses més bones a arribar a aquesta noció" (519c, Llibre VII, *La República*, Plató). Segons Plató, l'educació és un viratge total de l'ànima vers la contemplació de l'autèntica realitat (el ser autèntic, el Bé). I aquest viratge total de l'ànima requereix una exercitació quotidiana sense la qual no es possible que és produeixi.

En el mite de la caverna, la metàfora de tota aquesta dificultat es troba en l'esforç que han de fer els ulls del presoner en haver-se d'adaptar al grau de lluminositat (= la ment al grau de coneixement) que va creixent, ja que estan acostumats a la foscor de la caverna (ulls del presoner = ment, raó de l'home).

No és en va, doncs, que ens referim a la paideia com un procés bastant costós, tot i que també cal tenir en compte que és superable (i, de fet, ha de ser superada). Però cal passar per aquí per tal d'accedir a l'exterior de la caverna i contemplar el Sol, que representa el Bé, la idea suprema.

2. En segon lloc, també podem entendre la missió de Plató per als filòsofs de responsabilitat vers els altres companys presoners. És necessari que aquell qui hagi

empres el camí d'ascensió cap a l'exterior de la caverna, emprengui igualment el camí de descens per fer saber als homes encara encadenats l'existència del Sol, l'autèntica font de llum i la veritat, que representa el Bé.

Expliquem la relació entre Sol i Bé. Mitjançant la seva llum, ens permet observar i conèixer el món suprasensible, és a dir, la veritat. El Bé dota a les persones de saber i saviesa nobles, de valors justos, és l'ideal pel qual s'ha de lluitar per preservar i sempre tenir present, i segons el qual hem de viure. Tant el Sol en el mite de la caverna com el Bé en la realitat són les peces clau que donen sentit a tot. El Sol és llum, estel, guia, ens obre els ulls davant la veritat. I, si ho pensem, el mateix podriem dir del Bé: és la nostra guia, la llum que ens permet conèixer, l'ideal que ens fa obrir els ulls i converteix l'home en savi, en just i noble.

Per això, és necessari que el filòsof que ha arribat a la contemplació del Bé –i de la qual podrà gaudir tota la vida sense moure-se'n- doni a conèixer als seus companys la veritat que resideix “allà dalt”, al món de les idees.

Aquesta tasca no és sinó un deure moral per companyonatge amb els presoners encara lligats a la caverna. També requereix un gran esforç. Els filòsofs esdevindran guies per a ells que els hauran de dur a la sortida vers la llum, és a dir, vers la veritat autèntica, i així alliberarien als presoners.

El mite de la caverna, però, també té un rerefons polític al qual Plató dona molta importància i que és profund alhora que totalment entenedor, i no n'he fet esment fins ara per no mesclar-ho tot. A continuació ho explicaré i així tot quedarà més clar.

1.2.5. La narració del mite de la caverna.

Després d'aquesta introducció en uns quants conceptes i teories de Plató per entendre millor l'al·legoria de la caverna, procedim a la seva narració textual, extreta del Llibre VII de *La República*, concretament la part que va de les seccions 514a a la 520a . Com hem dit al principi, és un diàleg on majoritàriament parla Sòcrates exponent les seves idees i deduccions a Glaucó, el germà de Plató.

→ <<Mira, després d'això >> -vaig dir-li - <<compara la nostra naturalesa, pel que fa a l'educació o a la manca d'ella, amb el cas següent. Contempla uns homes en un habitacle sota terra, com en una caverna, que té un accés obert a contrallum al llarg de tota la cova. I al seu dedins aquells homes hi viuen, des d'infants, encadenats de cames i braços, de manera que romanen en el mateix lloc i només veuen el que tenen al davant, perquè la cadena no els permet de girar el cap. Tanmateix tenen la llum d'un foc que crema darrere d'ells, a certa distància i des de dalt. Entre el foc i els empresonats s'enfila un camí, i paral·lel a ell, imagina-t'hi bastida arran una paret com els barandats que els prestidigitadors posen davant del públic quan exhibeixen els seus jocs de mans.>>

<<Tot m'ho imagino així>> - va dir.

<<Doncs ara afigura't uns homes que per darrerela paret porten atuells de tota mena, i que depassen el mur, i imatges i representacions d'animals, unes de ferro i altres de fusta, i tota llei d'objectes: com és natural, dels qui porten tot això, uns callaran i els altres aniran parlant.>>

<<Esmentes una imatge ben estranya>> -va dir- <<i uns empresonats no gens corrents>>.

<<Si són com nosaltres!>> -jo vaig fer-li - <<Perquè, ans que res, creus que, de si mateixos i d'ells entre ells aquests homes han vist res que no siguin les ombres que el foc projecta a la paret de la cova que ells tenen al davant?>>

<<Com haurien vist res més, forçats com estan a tenir el cap immòbil de per vida?>>

<<I què dels objectes transportats? No hi hauran vist el mateix?>>

<< Sí. Què sinó?>>

<<Doncs si tinguessin la capacitat de dialogar entre ells no penses que es creurien anomenar els objectes reals en si mateixos quan anomenen les ombres que veuen?>>

<<Indubtablement>>.

<<I què, si la presó tingués un ressò que vingués de dalt, et creus que si algun dels qui passen parlava, ells no es pensarien que el qui parla és l'ombra que els transcorre per davant?>>

<<Sí, s'ho pensarien, per Zeus!>> -va dir.

<<Vet aquí, doncs>> -vaig fer jo- <<que uns homes així es creurien que la veritat no és altra cosa que les ombres d'aquelles obres, l'artifici. >>

<< No se'n pot dubtar gens>> -va dir.

<<Considera, en conseqüència>> -vaig proposar-li -, <<que els guareixen de la seva demència i que me'ls deslliguen de les cadenes. Si tals coses passaven naturalment, tal com poden ser, sempre que un fos deslligat i de cop i volta me'l fessin redreçar i girar-se d'esquena, i caminar, i mirar la llum, quan fes tot això, es trobaria malament, els ulls li farien pampallugues i no podria contemplar les coses de les quals abans veia les ombres... Què et creus que diria quan algú li expliqués que fins aleshores havia mirat coses inexistents, però que ara veia quelcom més proper al ser, i que hi veia més correctament perquè s'havia girat cap a ell, principalment si li anava mostrant el que passava i el forçés fent-li preguntes a respondre què és? No veus que ell es trobaria en destret i que es pensaria que el que veia abans és més veritable que el que li ensenyen ara?>>

<<Sí, i molt>> -va dir.

[Procés de pujada a la llum i tornada a davallar a la caverna]

<<I si se l'obligués a mirar la llum mateixa, segurament els ulls li farien mal i ell ho defugiria, i es tombaria cap a allò que pot mirar, convençut que en realitat és més clar que les coses que li mostren.>>

<<Això mateix>> -va dir.

<<I si algú>> -vaig preguntar- <<l'arrossegués per aquell accés escarpat i costerut, i no el deixés anar abans d'haver-lo estirat fins on bat la llum del sol, no li doldria que l'estrebessin i se n'empiparia, i quan arribés a plena llum el seu esclat li ompliria els ulls i no reeixeria a veure ni una de les veritats que ara esmentem?>>

<<No, no podria>> -va dir-, <<si més no de moment.>>

<<Perquè li mancaria el costum, si hagués de veure les coses da dalt. I primer el que veuria més fàcilment serien les ombres, i a continuació, reflectides en les aigües, les imatges dels homes i de les altres coses, i, finalment, les coses en si, d'aquestes el que afiguraria més fàcilment foren, de nit, les que hi ha al cel, i el cel mateix, esguardant la llum dels astres i la de la lluna, i, potseriorment, de dia, el sol i la seva llum.>>

<<Sí, com no?>>

<<I penso que al final, naturalment, podria mirar el sol, però no la seva aparició en les aigües o en alguna altra seu, sinó el sol en si i per si en la seva pròpia regió: podria contemplar-lo tal com és.>>

<<Això és forçós>> -exclamà.

<<I aleshores ja estaria en condicions d'esbrinar d'ell que és el que produeix les estacions i els anys, i que és l'ordenador de tot en l'espai visible, i que, d'alguna manera, també és la causa de tot el que veien abans.>>

<<És evident>> -va concedir ell- <<que després de tot allò arribaria a aquesta conclusió.>>

<<Doncs què? Quan es recordi de la seva primera estança, i del que allà sabia, i també dels seus companys de presó, no et creus que ell es felicitarà del canvi i que els companys de presó li faran llàstima?>>

<<Sí, i molta.>>

<<Posem que entre ells hi haguéssin alguns honors i elogis mutus, i premis per al qui veiés més agudament el que passava, i recordés més tenaçment el que acostumava a succeir abans, o després, o simultàniament, i d'aquí n'extragués la màxima capacitat per a vaticinar el futur, et sembla que, tot això, ho retindria amb afany i envejaria els qui entre ells regnen i gaudeixen d'honors, o bé que experimentaria allò d'Homer, i que preferiria molt "treballar la terra i servir a un home sense propietats" i patir el que fos abans de viure d'opinions i d'aquella altra manera?>>

<<Crec això últim>> -va dir-, <<que passaria per sofrir-ho tot abans de tornar a viure de l'altra manera.>>

<<Doncs ara fixa't bé en el que segueix>> -vaig dir jo-. <<Si aquest home devallés i tornés a seure en el mateix seient, és que ara no tindria els ulls plens de tenebra, venint tot de sobte del sol?>>

<<Sí, ben plens>> -va dir.

<<I si hagués de tornar a discernir aquelles ombres i a discutir amb aquells encadenats de per vida, quan encara tingués els ulls ofuscats i no pogués fixar la mirada, per a la qual cosa necessitaria un cert temps, no faria riure i es diria d'ell que ara torna amb els ulls malalts per haver pujat a dalt, i que no s'ho val ni tan sols provar de pujar-hi? I que aquell que provés de deslligar-los i de portar-los amunt, si poguéssin enxampar-lo amb les mans i matar-lo, el matarien?>>

<<Sí, és clar>> -va dir.

[Explicació i aplicació de la imatge]

<<Tota aquesta imatge, estimat Glaucó>> -vaig dir-li-, <<cal que l'enllacis amb el que hem dit abans, la regió que ens és revelada per la vista, l'has de comparar amb l'estança de la presó, la llum del foc que hi ha en ella amb la força del sol, i si ara poses la pujada i la cintemplació de les coses de dalt com l'impuls de l'ànima cap a la regió de l'intel·ligible, no erraràs certament la meva expectació, ja que és aquesta la que vols sentir. El déu sap, com sigui, si eventualment respondrà a la veritat. El que, si més no jo, veig, ho veig així: al cim de tot el cognoscible, i encara amb un gran esforç, s'hi veu la idea del bé. Ara, quan ha estat vista, se la reconeix a l'acte com la causa de tot el que és bell i recte, per tal com genera en el visible la llum i el sol, del qual ella depèn, i en l'intel·ligible per tal com crea ella sola com a senyora, la veritat i l'enteniment. I comprenc que el qui ha d'actuar assenyadament en privat o en públic, cal absolutament que contempli aquesta idea.>>

<<També jo sóc d'aquesta opinió>> -explicà-, <<i tant com puc, no ho dubtis.>>

<<En tal cas, au>> -vaig dir-li-, <<i creu també el que segueix amb mi, i no t'estranyis que els qui arriben a aquest cim es neguin a fer el que fan els homes, sinó que les seves ànimes sempre es veuen constretes a romandre en les altures. La qual cosa d'alguna manera és natural, això sempre que, segons la imatge esmentada, la situació sigui aquesta.>>

<<És natural, tanmateix>> -va dir.

<<Doncs què? Et sembla estrany>> -vaig continuar- <<si un que davalla de la contemplació de les coses divines cap a les maleses humanes és objecte de mofa i fa molt el ridícul, i va a les palpentos, i abans d'haver-se acostumat prou a les tenebres regnants ja es veu obligat a pugnar davant d'un tribunal o en qualsevol altre lloc sobre ombres de justícia o sobre imatges que hi pertanyen, i combatre-les tal com eventualment se les imaginin els qui no han contemplat mai la justícia en sí?>>

<<No, no em sembla gens estrany>> -va declarar.

<<Perquè, si més no el qui té seny>> -vaig apuntar - <<tindrà present que són dues les pertorbacions dels ulls que provenen de dues causes: del pas de la llum a les tenebres i del de les tenebres a la llum. Si ha pensat que el mateix ocorre a l'ànima, quan en vegi una

d'atabalada i impossibilitada de contemplar el que sigui, no se'n riurà nèciament, sinó que esbrinarà a veure si arriba d'una vida més clara, i pateix foscó per manca de costum, o bé si, ascendint d'una ignorància major a un lloc més clar ha romàs plena d'un fulgor més viu, i així felicitarà la segona per aquesta experiència de via, i es compadirà de la primera, i si se'n volgués riure, la seva riota no seria tan mofeta com la procedent de dalt, de la regió de la llum.>>

<<Parles de manera molt raonable>> -va dir.

[Conseqüència: l'educació només és possible per un viratge total de l'ànima]

<<Vet aquí que nosaltres>> -vaig concretar- <<en aquest tema pensem així, en el cas que el que hem exposat sigui vertader: l'educació no és el que proclamen alguns que és, tot sostenint que quan en l'ànima no hi ha saber ells l'hi posen com si posesin vista en uns ulls cecs.>>

<<És això el que diuen>> -concedí.

<<Però el raonament d'ara>> -vaig apuntar- <<indica que aquesta potència inherent a l'ànima de cadascú, i l'òrgan amb què tothom aprèn, tal com un ull, no és possible girar-lo de les tenebres a la llum si no és amb tot el cos, igualment ha de ser retreta del que esdevé junt amb tota l'ànima, fins que sigui capaç de convertir-se permanentment a la contemplació del ser, i el que és més clar del ser, que diem que és el bé: no fa?>>

<<Sí.>>

<<Per tant>> -vaig dir- <<hi pot haver un art de descobrir la manera com serà més fàcil i eficaç perquè aquest òrgan es giri, un art, dic, no pas d'infondre-li visió, sinó de procurar que s'esmeni la que ja té, però que no s'adreça cap on cal ni mira on hauria de mirar.>>

<<Sembla així>> - va dir.

<< Les altres virtuts de l'ànima, que és com acostumem a anomenar-les, probablement es troben en alguna proximitat del cos (perquè en realitat no se li incorporen si abans no li han estat introduïdes per costum i exercicis), però la virtut del coneixement sembla naturalment que sigui afí a quelcom més que res diví, perquè mai no perd la seva potència, i, sotmesa a un viratge, esdevé profitosa i útil o bé inútil i perjudicial. És que no t'has adonat d'aquells que diem que són malvats, però savis, com la seva animeta s'hi guipa coentment, i com contempla agudament allò vers el qual és adreçada, perquè no està pas malament de la vista, la qual tanmateix ha de servir a la dolenteria, i com més agudament hi veu tant més vilanament fa mal?>>

<<Molt que me n'he adonat>> -va dir-me.

<<I, per tant>> -vaig reprendre-, << si ja a la infantesa es fes l'operació i es tallessin aquestes diguem-ne boles de plom congènites a la naturalesa que li surten pels banquetes i pels plaers així i per les golafreries i tiren cap avall la visió de l'ànima, si allunyada d'aquestes coses es girés cap a la veritat, aquesta mateixa ànima en els mateixos homes la veuria amb la màxima agudesesa tal com ara veu allò a què s'adreça.>>

<<I és natural>> -va dir.

<<Doncs què? De tot el que hem dit no se'n desprèn naturalment i necessària que ni els no educats i inexperts en la veritat no es posaran davant de la ciutat com cal, ni tampoc aquells als qui permetem que s'ocupin indefinidament en l'estudi? Uns, perquè no tenen un objectiu únic a la vida, de cara al qual ho facin tot, tant el que realitzen particularment per a ells, o en públic, i els altres perquè es neguen a actuar voluntàriament, creguts que ja en vida sojornen a les illes dels benaurats?>>

<<Dius la veritat>> -acceptà.

<<Per tant, el nostre deure de fundadors cosistirà>> -vaig dir- <<a forçar les naturaleses més bones a arribar a aquesta noció que ara mateix dèiem que és la màxima, la contemplació del bé, i efectuar aquella ascensió, i quan hagin pujat i s'hi vegin suficientment, que ells no cedeixin a allò a què ara cedeixen.>>

<<A què et refereixes, a veure?>>

<<Han de quedar-se a aquesta regió>> - vaig aclarir-li - <<i no avenir-se a tornar a davallar cap a aquells empresonats, ni a participar de les seves penalitats, i tampoc dels seus premis, això tant si aquests són més bons o més dolents.>>

<<Però aleshores>> -ell que em va objectar- <<els farem injustícia i els forçarem a una vida inferior quan poden menar-ne una de superior.>>

[Precisament els filòsofs més formats com a tals, cal que els obliguem a governar fins i tot contra la seva voluntat]

<<Has tornat a oblidar, bon amic>> -vaig reprendre-, <<que l'objectiu de la llei no és que a la ciutat hi hagi un llinatge que s'ho passi molt bé, sinó que s'enginya perquè aquest sigui l'estat general de la ciutat, fent concordar els ciutadans per la persuasió i també per la força, fent que es transfereixin entre ells els profits en què cadascú pugui beneficiar la comunitat, i que la llei mateixa introdueix aquests homes a la ciutat no perquè tothom campi per on vulgui; la llei utilitza aquests homes per reforçar els vincles de la ciutadania.>>

<<Tens raó>> -va reconèixer-, <<me n'havia oblidat.>> ←

Aquesta seria la part que més ens interessa de tot el Llibre VII pel que fa a Matrix. Trobo necessària redactar-la en el treball per una millor comprensió després, en la part pràctica, quan passem a identificar on es veuen reflexades les teories platòniques a la pel·lícula. Analitzem-lo per parts.

1.2.5.1. Els presoners

Els homes que viuen encadenats a l'interior de la caverna tenen una concepció de la realitat que no és la veritable, perquè, com s'indica, han nascut en captiveri, i en conseqüència sempre han cregut reals les ombres projectades a la paret de la cova, i el ressò de les veus dels que recorren el camí. Si som limitats a veure només una part de la veritat, i no coneixem més, aleshores és normal que pensem que la realitat és *aquella*. Així és la situació dels empresonats, que viuen lligats per la seva ignorància i el seu error de quedar-se en la comoditat que suposa no voler anar més enllà, no preguntar-se, no exercitar la raó, no voler nedar contracorrent, perquè és feixuc. Aquest és el seu problema i el seu "càstig", del qual la figura del filòsof els ha d'alliberar.

1.2.5.2. El filòsof alliberat

Com hem explicat anteriorment (sobretot en l'apartat 1.2.4, on hem vist la figura del filòsof), el presoner alliberat encarna el filòsof que s'ha adonat de l'error de les seves creences, que s'ha "despertat del somni" que representa el fet de viure en el món que no és el vertader.

Aquí cal fer referència a una simple idea de Plató però que també és rellevant: segons ell, l'home és capaç d'intuïr que hi ha d'haver quelcom més superior al món material, que serveixi de model als elements del món material. Els presoners són els homes que, tot i haver notat indicis d'error, no volen aprofundir-hi per temor o per vaguetat. I el filòsof és el valent que lluita per anar entenent cada nou coneixement que obté amb cada pas del camí.

Un cop ha arribat a l'exterior i ha contemplat la veritat del món suprasensible, té la responsabilitat d'alliberar els altres presoners, els seus companys. El filòsof, aleshores, ja

actua segons la idea del Bé, i és una persona intel·lecte, sàvia, justa, i noble. I ha de servir de guia-educador de la resta de presoners perquè tothom en pugui participar, del Bé.

1.2.5.3. El camí cap a la veritat

El costós procés d'ascensió cap a l'exterior ja l'hem descrit en part abans. Significaria una "preparació" que exercita la ment i la raó, el coneixement (en el mite de la caverna, els ulls del presoner) per a poder gaudir de la contemplació de les idees.

Durant el camí és important la figura del mestre, del guia, el filòsof prèviament alliberat. Aquest representa un influència que l'instiga a no abandonar, a seguir éssent inquiet; seria un punt de recolzament en els moments que costa seguir, i una mà bona que ajuda a no perdre de vista l'objectiu d'arribar a l'exterior a conèixer la realitat.

1.2.5.4. L'exterior de la caverna

El món de fora la caverna representa el món suprasensible, on resideixen els models dels elements materials, les idees perdurables i immutables. La veritat és l'existència d'aquest món per sobre del món sensible. La bellesa i autenticitat de les idees, alhora que la seva pròpia força amb la que resplandeixen, és el que desllumbra el presoner alliberat. Els ulls li dolien perquè no estan acostumats a aquell nivell de llum i fins i tot els músculs s'afebleixen en quedar totalment astorat per la veritat.

L'adaptació del presoner a l'exterior, com hem vist, té dues fases, la *dianoia* i la *noesis*. Primer només aconsegueix veure les ombres i els reflexos a l'aigua dels elements del món suprasensible, ja que és el més semblant a la familiar foscor de la caverna. Al cap d'un

temps d'habitació i contemplació, arriba a ser capaç d'observar les coses en si, i fins i tot, la Lluna i el Sol (la idea suprema del Bé).

1.2.5.5. El Bé

Un cop el presoner ha observat el món exterior, l'ha admirat i l'ha comprès, aleshores és quan s'ha convertit en persona coneixedora de la veritat i dotada per dur a terme la missió d'alliberar els companys. La persona del filòsof representa uns quants valors, la majoria dels quals són nobles, com escau a una persona que ha arribat a la contemplació del Bé. Saviesa, justícia, llibertat, generositat respecte als homes encara empresonats, responsabilitat, gran capacitat de raonar, etcètera. No és en va, doncs, que Plató consideri que són les persones idònies per encarregar-se del govern de la ciutat, ja que el seu objectiu era aconseguir la construcció de l'estat ideal, la realització de la utopia.

Qualsevol persona és mereixedora de la oportunitat d'arribar a la coneixença de la veritat i sobretot del Bé, perquè aquest ideal en si és el que regeix tots els elements, és el suprem. La seva naturalesa noble és la que contribueix a les ànimes humanes a millorar i, com diu Plató, les que hi hagin arribat podran gaudir d'aquesta petita lluminositat i faceta metafísica dins seu fins al final dels temps.

1.3. El pensament platònic en la seva preocupació política

La gènesi del pensament platònic cal interpretar-lo en el context de les vivències polítiques d'Atenes del seu temps. L'actuació dels polítics del seu temps no només decep Plató, sinó que l'impulsa a plantejar-se una solució pel greu problema que pateix Atenes: una ciutat de desordre, d'incertesa, insatisfacció i de manca de direcció a causa de la injusta manera de governar dels qui s'encarreguen del govern de la ciutat.

Aquesta preocupació política desperta en Plató la consciència de que fan falta uns bons governants que siguin savis i justos. Però no es limita aquí: també el motiva en la seva reflexió i l'incita a veure més enllà de la mirada política, per això acaba aprofundint en la dimensió total de l'home i les seves relacions. La mort del Sòcrates l'any 399 a.C., el seu mestre i amic, li fa obrir els ulls del tot, i a partir d'aquest moment, la seva búsqueda de la justícia i preocupació per a consolidar-la creixerà i es desplegarà.

A part de l'exemple de Sòcrates, Plató també va rebre influència dels pitagòrics, durant el temps de les seves estades a Corint, Tarent i Egipte. El model de govern que proposaven els pitagòrics donava importància a la pròpia manera de viure de cada ciutadà, entesa com una manera ordenada, moderada, justa; i això portaria a una vida de la polis d'ordre i justícia.

En el Mite de la Caverna, hem vist com era d'important segons Plató el fet de disposar d'una educació completa (*paideia*) o de no disposar-ne. Aquesta rellevància de l'educació és a causa de la política platònica, que la considera una eina única per fer tornar als homes savis i justos, i així, exercir després de govern de la Ciutat d'una manera justa, moderada, i assenyada.

1.3.1. L'Estat: Ètica i Política

Per a Plató, la polis és com un gran organisme humà; per tant, ell vincularà directament l'ésser humà i la seva antropologia amb les diverses parts d'una polis. La Ciutat, doncs, tindrà determinades necessitats a nivell global perquè hi serà a nivell individual: tant exigències i desitjos materials com fins ètics de l'home.

Plató ens diu que l'home no serà feliç enmig d'una societat injusta, ja que la injustícia és el pitjor dels mals. Per tant, s'ha de dirigir la ciutat cap a una direcció moral i justa per aconseguir la felicitat de tots els ciutadans.

De cara a això, Plató va establir un ordre jeràrquic estructurant la polis en tres estaments, com en la teoria de l'ànima tripartita. Aquests tres estaments també s'anomenen 'principis que regeixen la ciutat'. En ordre de menys a més importància, són:

1. Els artesans i agricultors: Són els encarregats de subministrar els mitjans materials que la comunitat necessita. Han de ser moderats i educats en la prudència i moderació. La seva virtut principal és la templança, i és l'estament que correspon a l'ànima concupiscible¹.
2. Guerrers i auxiliars: també anomenats guardians. La seva funció és auxiliar als governants per executar les seves ordres, sobretot a l'hora de vetllar per l'ordre intern de la Ciutat i per la seva defensa exterior. La seva virtut principal és la fortalesa, i corresponen a l'ànima irascible.

¹ Aquesta paraula correspon a la teoria de l'Ànima Tripartita de Plató, que aquí no veurem, però estan relacionades.

3. Governants: exerciran de governants els filòsofs, ja que són els coneixedors de l'autèntica Justícia i de la veritat (han contemplat les Idees, i per això en tenen major coneixement). Com que aquests filòsofs han participat del Bé, la idea suprema, ells i només ells seran capaços de guiar el poble, tota la polis, cap al Bé. La virtut que els representa seria la prudència, i la part de l'ànima, correspondria a l'ànima racional, el saber immortal, el sentit del bo, noble i just.

Al cim del govern de la Ciutat, doncs, hi ha el "filòsof – rei" (o "filòsofs – reis"), aquells qui poseeixen el saber perquè han contemplat, com hem dit, el Bé i la Bellesa de les Idees i la veritat; i es realitzen en la Ciutat a través de la Justícia, l'harmonia humana.

El correcte funcionament polític de la Ciutat només serà possible si, sempre respectant l'ordre jeràrquic, cadascú compleix amb les seves funcions que li han estat atorgades per la seva naturalesa.

El Llibre principal de Plató on tracta la Política és a *La República*, i aquest apartat en concret, al Llibre VI.

2. RENÉ DESCARTES.

2.1. BIOGRAFIA

René Descartes ha estat sens dubte el més important dels filòsofs francesos de tots els temps. Se'l considera també pare de la filosofia moderna i iniciador del racionalisme.

Va néixer el 31 de març del 1596 a La Haya de Turena, França (que el 1802 es va anomenar La Haye-Descartes, i a partir del 1966, Descartes). Va ser fill de Joachim Descartes i de Jeanne Brochard. El seu pare, conseller del rei al Parlament de Bretanya, era un advocat ric que havia comprat un títol nobiliari (una baronia) per ascendir socialment. La seva mare morí de part quan Descartes tenia un any. Per això fou educat per la seva àvia materna fins a l'edat de deu anys, que ingressa al col·legi dels jesuïtes de La Flèche (una de les escoles més cèlebres d'Europa). Els jesuïtes li van inculcar uns hàbits que va mantenir al llarg de la seva vida: romandre estona al llit als matins, on llegia, treballava i meditava. Va estudiar amb ells la física de Galileu (que oficialment estava prohibida), però la filosofia que hi va aprendre, en canvi, tingué un caire massa tradicional i escolàstic.

El 1616 obté la llicenciatura en Dret a la Universitat de Poitiers, tot i que mai va exercir cap feina relacionada. Després d'això va fer vida militar a Breda, Holanda, i va participar en els primers temps del que després va ser la Guerra dels 30 Anys. Durant aquest temps

conegué a Isaac Beeckman, amb qui mantenia llargues converses sobre matemàtiques, música i probablement, esoterisme.

El 1619, però, canvià de bàndol, i fou allistat a l'exèrcit de Baviera. Aquest fet avui en dia ens pot sorprendre, però aleshores era habitual dels soldats mercenaris. Un dia, trobant-se aïllat per la neu a la caserna de Neuburg, es produeix la intuïció del seu mètode: la famosa "meditació de l'estufa". Va ser una reflexió que Descartes va fer, aïllat en mig de la guerra, sobre la idea de l'ordre i sobre les conseqüències que se'n podien seguir per a la fonamentació d'una filosofia. En la seva obra *El Discurs del mètode*, anys més tard, titlla de crucial aquest fet, perquè a partir d'aquí va decidir abandonar l'exèrcit i dedicar-se de ple als estudis filosòfics (el 1620).

D'aquests vint anys de formació en destaca l'ensenyament de les matemàtiques "per la certesa i evidència dels seus raonaments" (sempre fidel al racionalisme). A partir d'aquí, doncs, comencen els seus anys de producció.

Del 1625 al 1629, canvia dues vegades de residència (de París passa al camp), fins que s'estableix a Holanda, on, malgrat tot, també va canviat de domicili. S'hi queda fins l'any 1649 donat que Holanda era dels únics països europeus que no restringia la pràctica religiosa. Aquí coneix a Helena, qui serà la seva esposa, i fins tindran una filla, que morirà d'escarlantina. D'aquests anys se'n destaca la correspondència que mantenia amb la princesa Élisabeth, exiliada a Holanda, perquè ens permet copsar el problema de Descartes amb el tema de la unió cos-ànima i la seva opinió pel que fa als problemes de la moral.

L'any 1633, la Santa Seu condemna a mort a Galileu, per això Descartes s'absté de publicar la seva obra *El Món*. Continua escrivint fins que, al juny de 1637, publica el seu famós llibre *El Discurs del Mètode*. Aquest és una introducció al mètode que havia utilitzat

ell per escriure obres científiques (*Diòptica, Meteors i Geometria*), continguts al mateix volum. És com una autobiografia intel·lectual que descriu els seus principis metafísics.

Després d'aquesta gran obra, venen les *Meditacions Metafísiques* l'any 1640, on estableix un fonament, un principi de veritat, i també sotmet el coneixement de Déu a la certesa de la ciència (per això l'acaba afirmant). Tot i que, cap al 1643, Descartes és atacat pels jesuïtes, i s'aixeca una mica de polèmica, l'any següent ell publica el *Principia Philosophiae*, una obra on resumeix el seu pensament.

Finalment, l'any 1649, la reina Cristina de Suècia convida a Descartes a la cort, i donat que a Holanda la polèmica anticartesiana augmentava, ell decideix acceptar la invitació, i exerceix de professor de matemàtiques de la reina. Tanmateix, malgrat aquest privilegi, Descartes sent que la cort l'ensopeix i vol marxar, però mor d'una pulmonia el dia 11 de febrer.

2.2. TEORIES RELLEVANTS DE DESCARTES

Descartes, sempre fidel al racionalisme, va voler trobar veritats autèntiques que no poguéssin ser refutades, veritats a les quals agafar-s'hi. El seu mètode era la deducció racional a partir de l'observació de fets, d'elements, d'ens.

Veurem que Descartes utilitza molt el llatí. Per exemple, "res" és una paraula que apareix sovint, i significa substància. Una substància és una realitat que existeix de manera que no en precisa d'altres per a existir.

Descartes, en el seu intentent de trobar una única evidència a la qual aferrar-se que l'allunyés de l'escepticisme, va construir un sistema de veritats (una interrelació de proposicions) mitjançant el mètode deductiu.

2.2.1. Les Meditacions Metafísiques

Les *Meditacions Metafísiques*, així com el *Discurs del Mètode* (amb el qual guarden una estreta relació de contingut) són una de les obres més importants de Descartes.

El seu valor és universal i atemporal: primer, perquè totes les persones del món poden tenir accés al fet de comprendre-les i poden gaudir-ne d'elles (tothom és convidat a meditar!); i segon, perquè des de la data de la seva creació i publicació han estat presents en la consciència de la societat i, sobretot, en la dels filòsofs experts, per la seva profunditat i genialitat, pel seu valor i per la necessitat que hauria de representar per a tots el fet de voler resoldre les inquietuds interiors de cadascú.

La diferència entre elles, però, és que en aquesta obra Descartes no pretenia ser popular, sinó que la dirigia als més entesos: als qui, segons ell, proposa tractar “dels principis de la filosofia primera, sense esperar l’aplaudiment o l’abundància de molts lectors; al contrari, no exhortaré a ningú a llegir aquest escrit, sinó només a qui vulgui meditar amb mi, un cop allunyat l’esperit de tots els sentits i de tot prejudici; i sé molt bé que aquests tals són molt pocs”.

Les *Meditacions Metafísiques* representen la posada en pràctica del seu mètode: s’abandona exclusivament al seu pensament, com ell diu, “lluny dels sentits i dels prejudicis”, i ho posa tot en dubte.

Aquesta obra consta de sis parts: les sis meditacions. Cada una d’elles és diferent en tant i en quant Descartes aborda diferents qüestions per meditar que el puguin acostar a la veritat: el dubte en sí, la possibilitat de que tot fos uns somni, la de que els sentits ens enganyin, l’existència de Déu des d’un punt de vista racional... En definitiva, que les meditacions són una altra etapa en l’objectiu de Descartes de trobar criteris veritables i certeses irrefutables, per poder també ressaltar així la credibilitat de les ciències.

D’aquestes sis meditacions, ens centrarem sobretot en la primera, la segona i la sisena, que són les que es veuen més reflexades a la pel·lícula. En les meditacions restants hi prenen molta rellevància el propòsit de voler poder afirmar com a certa racional i lògica l’existència de Déu, sigui per a concepte ell mateix o per la influència que té en la nostra persona: per exemple, en els pensaments, la llibertat, el destí, etc. I és que el nostre filòsof francès era creient; per tant, és comprensible la seva necessitat d’assegurar que no estava creient en una idea possiblement errònia o inexistent, i més, tenint en compte que es va erigir com la personificació de la racionalitat i com a afèrrim defensor de la rigorositat dels criteris de veritat de les ciències.

2.2.1.1. La primera meditació

D'aquelles coses que podem posar en dubte

L'objectiu de la primera meditació, en paraules mateixes de Descartes, serà dedicar-se "seriosament i amb llibertat a destruir generalment totes les meves antigues opinions.". La reflexió que es duu a terme, per tant, fluirà des del mateix dubte en si fins al camí de trobar uns fonaments sòlids per establir-los a les ciències.

No obstant, no escriurem aquí tota la primera meditació, sinó els apartats que més ens interesen.

2.2.1.2. [Dubtes d'allò que coneixem pels sentits]

Tot allò que he acceptat fins ara com allò més vertader i segur ho he après dels sentits o a través dels sentits : ara bé, alguna vegada m'he adonat que aquests sentits m'enganyaven, i la prudència ens ensenya a no fiar-nos mai del tot d'aquells que ens han enganyat alguna vegada.

2.2.1.3. [I si estic dormint ?...]

Però, tot i que els sentits de vegades ens enganyen quan es tracta de coses que gairebé no percebem o es troben molt llunyanes, potser n'hi ha d'altres que les coneixem per mitjà dels sentits: per exemple, que em trobo aquí, assegut a prop del foc, amb la bata posada,

amb aquests paper a les mans, i altres coses semblants. I, com podria negar que aquestes mans i aquest cos són meus, si no és fent com fan els insensats, el cervell dels quals es troba tan pertorbat i ofuscat pels negres vapors de la bilis que asseguren constantment que són reis, quan en realitat són molt pobres, que vesteixen d'or i porpra, quan de fet van tots nus, o s'imaginen ser un càntir o estar fets de vidre? En fi; són folls, i jo seria tan extravagant com ells si em deixés dur pel seu exemple.

Tanmateix, em cal considerar que sóc home i, per tant, que tinc costum de dormir i representar-me en somnis les mateixes coses, i de vegades altres menys versemblants que les que aquests insensats s'imaginen mentre estan desperts. Quanta cops m'ha pasta que somiava, al vespre, que era aquí, vestit com ara i que em trobava a proa del foc, quan de fet era dintre el lilit tot un? Tinc molt clar ara que no miro aquest paper amb ulls de son, que aquest cap que bellugo no està gens endormiscat, que intencionadament i deliberadament estenc la mà i la sento: allò que s'esdevé en el somni no sembla tan clar ni tan distint com tot això. Però, si ho penso bé, recordo haver estat soviet enganyat, mentre dormia, per il·lusions semblants. I mentre em deturo pensant això, veig amb tanta claredat que no hi ha indicis concloents ni senyals tan certs que em facin distingir netament entre vetlla i somni, que resto estupefacte; l'esbalaïment és tal que gairebé és capaç de persuadir-me que estic dormint.

2.2.1.4. [Si dormim, també hi ha coses certes...]

Suposem, doncs, que estem adormits i que totes aquestes particularitats d'ara, és a dir, que obrim els ulls, que belluguem el cap, que estenem les mans i altres coses semblants, no són més que falses il·lusions; i pensem que potser ni les postres mans ni tot el nostre cos són tal com nosaltres els veiem. Així i tot caldrà confessar almenys que les coses que ens representem somiant són com quadres i pintures, que no poden haver estat formades

sinó per la semblança d'alguna cosa real i verdadera; i que per tant almenys aquestes coses generals, és a dir, els ulls, el cap, les mans i la resta del cos, no són coses imaginàries, sinó veritables i existents. Perquè els pintors, fins i tot quan s'esforcen amb molt d'artifici a representar sirenes i sàtirs mitjançant formes estranyes i extraordinàries, tampoc poden atribuir-los formes i naturalesa totalment noves, sinó que simplement fan una certa barreja i combinen elements procedents de diferents animals; o bé, si és el cas que la seva imaginació és tan extravagant que són capaços d'inventar alguna cosa tan nova que no hem vist mai res de semblant, i que així la seva obra ens representa una cosa purament fingida i absolutament falsa, també hem de dir aleshores, certament, que els colors, almenys, amb què les pinten han de ser veritables.

Per la mateixa raó, tot i que aquestes coses generals, és a dir, ulls, cap, mans i coses semblants, poden ser imaginàries, cal afirmar que hi ha coses encara més simples i més universals que són vertaderes i existents; amb la mescla de les quals es formen –ni més ni menys com passa amb la barreja d'alguns colors veritables- totes les imatges de les coses que, vertaderes o reals, fingides o fantàstiques, ocupen els nostres pensaments. D'aquest gènere de coses n'és la naturalesa corporal en general i la seva extensió; així com la figura de les coses extenses, la seva quantitat o magnitud i el seu nombre, i també el lloc on es troben, el temps amb què es mesura la seva duració, i altres coses semblants.

Potser per això no seria una mala conclusió dir que la física, l'astronomia, la medicina i totes les altres ciències que depenen de la consideració de les coses complexes són molt dubtoses i insegures; però que l'àritmètica, la geometria i les altres ciències d'aquest gènere, que no tracten sinó de coses molt simples i molt generals, sense preocupar-se gaire si són a la natura o si no hi són, contenen coses certes i indubtables. Perquè tant si vetllo com si dormo, dos més tres sempre faran cinc, i el quadrat mai no tindrà més de quatre costats; i no sembla pas possible que en veritats tan manifestes hi pugui haver mai cap sospita de falsedat o d'incertesa.

2.2.2. Segona meditació

De la naturalesa de l'esperit humà; i que és més fàcil de conèixer que el cos

La segona meditació és en la que desenvolupa totes les seves divagacions que es troben en el camí d'aconseguir almenys una certesa a la qual aferrar-s'hi. Especialment després dels dubtes i les noves possibles idees sorgits en la meditació anterior.

Descartes cita a Arquímedes en un exemple que és força representador de l'explicació anterior: "Arquímedes, per moure el globus de la Terra del seu lloc i transportar-lo a un altre lloc, no demanava res més que un punt fix i segur. Jo també tindria dret a concebre grans esperances només que tingui la sort de trobar una sola cosa certa i indubtable" (*Meditacions Metafísiques, Segona Meditació, Edicions de 1984, 1995 (Butxaca 1984; 14)*).

Aquesta meditació segona és força més extensa que l'anterior. Per tant, no la citarem aquí textualment, sinó que m'he permès la llibertat de descriure-la per què es vegi la idea sense haver de redactar tots els detalls.

Correspondria a la suma dels apartats **[Si m'enganya, existeixo]** i **[Primera veritat: primer principi de la filosofia]**; i diu així:

"Si els sentits m'enganyen, si m'equivoco en raonar o un déu maligne em confón, és evident que jo sóc alguna cosa. Potser no tingui cos, potser tot sigui un somni, però com que sóc jo qui s'equivoca pensant que tinc un cos però no el tinc, qui creu que això és un

somni... No pot haver-hi dubte mentre ho estic pensant. D'aquí que s'hagi de concloure que **si penso, aleshores existeixo** (del llatí: *cogito, ergo sum*)."

Aquesta va ser la seva primera veritat irrefutable, a partir de la qual va anar elaborant-te d'altres.

"L'existència del jo com a subjecte de continguts mentals, encara que tots ells poden considerar-se com a falsos, se'ns presenta com la primera veritat que és una evidència racional i que aconsegueix les propietats de claredat i distinció mentals. L'existència del jo no es dedueix, és una intuïció que la nostra ment capta com a clara i distinta."

2.2.2.1. La res cogitans

El cògito, per a Descartes, és la primera veritat a què es pot arribar després de l'aplicació del mètode, però és una veritat a partir de la qual en podem deduir d'altres.

La res cogitans serà la segona veritat, que neix a partir del cògito, la primera. El raonament que va seguir va ser el següent:

"Si he demostrat que puc existir ja que penso, i amb això no he pogut demostrar que tingui cos, és evident que sóc alguna cosa que existeix i que no necessita del cos per ser."

Després de tot aquest procés deductiu, Descartes arriba a la conclusió que la segona veritat que podem afirmar com a indubtable, clara i distinta és la nostra existència com a res cogitans, és a dir: com a substàncies pensants independents del cos. Podem anomenar-la ànima o esperit.

Escriuré, però, un fragment de la segona meditació en la qual s'il·lustra força bé la teoria de Descartes anteriorment descrita:

“(…) Què sóc, doncs? Una cosa que pensa. Què és una cosa que pensa? Una cosa que dubta, concep, afirma, nega, vol, no vol, que també imagina i sent. I, certament, no és poc que totes aquestes coses pertanyin a la meva naturalesa. Però, per què no li haurien de pertànyer? No sóc jo aquell que encara dubta gairebé de tot, que tanmateix entén i concep certes coses, que assegura i afirma que només aquestes coses són vertaderes i que nega tota la resta, que vol i que desitja saber-ne més, que no vol que l’enganyin, que imagina moltes coses, de vegades fins i tot sense voler, i que en sent també moltes d’altres com trameses pels òrgans del cos?”

2.2.3. Meditació sisena

De l’existència de les coses materials i de la distinció real entre el terme ànima i el cos de l’home.

2.2.3.1. La Res extensa

Aquesta teoria de Descartes fa referència a la dimensió física dels objectes cognoscents. Anomenada també “substància corpòria”, és una subst. Imperfecta i finita, per la seva condició de material.

El seu atribut principal és l’extensió (d’aquí el nom de la substància) i el moviment. L’extensió té tres dimensions partícipes d’ella, que són: longitud, amplada, profunditat. Ara veurem un exemple per clarificar-ho.

Descartes ens argumenta l’existència de realitats corpòries extramentals en el següent exemple que, tot i correspondre a la meditació segona, per context s’adequa a la perfecció també en aquesta part:

L’exemple de l’espelma

Descartes diu: “Prenguem un tros de cera i observem-lo. La nostra ment percep determinades idees en relació amb aquest objecte, com per exemple: és dur, mal·leable, blanquinós, té cert aroma... En variar les condicions de l’objecte (l’acostem al foc), les idees que tenim ara en relació a l’objecte han variat radicalment. Ara és líquid, grogós, sense aroma... En realitat, amb el pas del temps,” diu Descartes, “les idees que tenim sobre l’objecte han variat radicalment. Malgrat això, ningú dubta de que es tracta del mateix objecte. Després d’una anàlisi profunda, cal concloure el següent: l’única idea clara i distinta que tenim d’aquest objecte és l’extensió: tot i que canviïn les seves qualitats percebudes, segueix sent quelcom d’extens. D’aquí que Descartes anomeni a la realitat corpòria “Res extensa”.

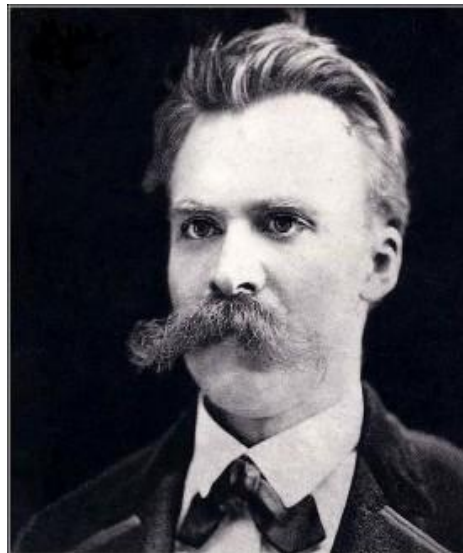
Descartes, doncs, argumenta que hi ha tres tipus de substàncies:

- La res infinita o Déu.
- La res cogitans o substància pensant: és una substància imperfecta i finita, una ment, una raó, una capacitat de pensament (és el seu principal atribut). És creada i necessita a Déu per a ser.
- La res extensa: és una substància imperfecta i finita, creada per Déu, el principal atribut de la qual és l'extensió i el moviment, com hem dit.

3. FRIEDRICH NIETZSCHE

3.1. BIOGRAFIA

Nietzsche és, probablement, un dels filòsofs més importants de tota la història de la filosofia, especialment per la seva forta crítica vers tota la tradició filosòfica occidental. Es considera una persona innovadora, però innovadora amb una connotació forta, de trencar amb el concepte que es tenia de la filosofia fins

aleshores (massa descantada cap al racionalisme, a partir de Descartes i Kant). I és que Nietzsche sempre es va basar en ressaltar la importància que tenen els valors més pròpiament humans en la vida, enfront d'una societat capficada en el progrés, en la raó, en trobar la veritat, sovint coberta de mentides.

Nietzsche va ser un revolucionari de pensament sotmetent a una ferotge crítica la tradició judeocristiana i els ideals incondicionalment racionals de la Il·lustració. La seva ideologia, però, va lligada a la seva biografia. Nietzsche no és un filòsof de taula rodona o biblioteca: per a ell, pensar i viure formen part de la mateixa aventura.

Friedrich Nietzsche nasqué el 1844 a Röcken (Alemanya). Fill d'una línia tradicional de pastors protestants, era un noi solitari i introvertit, amb un gran amor per la seva mare i la seva germana Elisabeth (el seu pare morí abans de néixer ell). Va iniciar els estudis de teologia i filologia clàssica a Bonn el 1864, però l'any següent decidí abandonar la teologia i dedicar-se completament a la filologia (d'aquí la seva persistència en la genealogia de les paraules: tornar enrere i descobrir el seu significat originari, aquell més pur, que no ha rebut influències al llarg de la història (ho veurem més endavant)).

El 1869 comenà a impartir classe com a professor de grec a la Universitat de Basilea. Durant aquests anys intima amb Wagner, reconegut músic alemà (compositor d'òperes) i també amb l'esposa de Wagner, Cosima, que apareixerà en l'obra de Nietzsche sota el nom d'*Ariadna*, per què fou el seu amor platònic. Wagner considerava l'òpera com una "obra d'art total", i Nietzsche va relacionar i copsar aquest pensament en el Superhome, que és també un "home total", un home fet tot ell "obra d'art".

Interessat pels presocràtics i la tragèdia grega, publica, al 1872 i al 1874, respectivament, *"El naixement de la tragèdia"* i *"La filosofia a l'època de la tragèdia grega"*, dues obres que esdevingueren ràpidament polèmiques per a la comunitat de filòlegs clàssics, perquè presentaven una visió del món clàssic força oposada a l'habitual forma d'entendre'l, i fou considerat com una provocació. Per a Nietzsche, Sòcrates i Plató van ser uns grans pares de la tradició occidental, però tanmateix aquesta no ha acabat conduint cap a un alliberament i progrés, sinó cap al nihilisme, la voluntat del "no-res".

Aquest rebuig en el món acadèmic de les seves dues primeres obres serà una constant al llarg de la seva vida. Durant aquesta època, però, comença a escriure el que seran les obres del seu segon període: *Humà, massa humà* (1878) i *El viatger i la seva ombra* (1880). És al mateix any, 1880, que abandona la Universitat on ensenyava per motius de salut, i es retira amb una petita pensió (el diagnòstic que més se li atorga és la sífilis, encara que la

psicologia també hi juga un paper important). A partir d'aquest moment, exercirà de "filòsof errant", és a dir, sempre buscarà climes favorables a la seva salut, i per això viurà a la Riviera italiana i francesa a l'estiu, a Venècia a la primavera, a l'Engadina... I passant temporades a Berna, Zurich, Gènova i altres ciutats, malgrat el seu dèbil estat. Tot i això, continua escrivint, i entre 1881 i 1882 publica *Aurora*, i *La gaia ciència*, que es caracteritzen per un esperit crític als ideals il·lustrats.

També és el moment de la seva ruptura amb Wagner, després d'haver admirat profundament la seva música. El trencament d'aquesta amistat ve perquè, en compondre la *Tetralogia*, segons Nietzsche, Wagner ha esdevingut més nacionalista i patriota, per tant, s'ha posicionat i ha resultat incompatible amb l'element festiu i dionisiac del Superhome (al qual Nietzsche atribueix una gran importància; és una de les principals teories seves, que veurem més endavant).

A l'agost del 1881, passejant pels volts del llac de Silva-Plana, té la intuïció de l'etern retorn, i l'any següent, coneix la jove Lou von Salome, que pretén en matrimoni. Aquesta dècada serà la més productiva per a Nietzsche, escriu molt, sense límits. Publica el seu famós llibre *Així parlà Zaratustra*, que consta de quatre volums (anys del 1883 al 1891); publica també *Més enllà del "bé" i del "mal"* (1886), la *Genealogia de la moral* (1887), *l'Anticrist* (1887-1888); també escriu "*El crepuscle dels ídols. Com filosofar a cops de martell*" (1888), i *El cas Wagner* (1888).

L'any 1889, a Torí, es produeix el primer episodi de l'eufòria, que va ser diagnosticat com a probable brot esquizofrènic: Nietzsche s'abraça plorant a un cavall mig mort que el seu amo estava fustejant, al mig del carrer. I és que, en el patiment de l'animal, hi veu el dolor d'una humanitat irredenta. A partir d'aquí, i sumat a altres factors, un amic de Nietzsche anomenat Overbeck el retorna a Basilea, i finalment és ingressat (per la família) a un

manicomi de Weimar. Només en sortirà per fer curtes visites a casa la seva mare, fins que mor el 25 d'agost de l'any 1900.

De la biografia de Nietzsche, cal afegir que, després de la seva mort, l'any 1902, es comença a publicar totes les seves obres completes sota la direcció de la seva germana Elisabeth, i es diu que fou ella mateixa qui les manipulà. Aquest factor va portar a catalogar Nietzsche de racista. Tot i ser autor d'alguns textos amb marge d'interpretació racista, també n'és de textos absolutament anti-racistes. A més, si tenim en compte que Hitler també va malinterpretar la filosofia de Nietzsche i la va aplicar a la seva ideologia, 100% racista i xenòfoba; pot ser que avui en dia la imatge del filòsof es vegi "tacada" per aquestes interpretacions fraudolentes de la seva excepcional carrera filosòfica.

3.2. LA TEORIA DEL SUPERHOME I EL NIHILISME

La teoria del Superhome de Nietzsche deriva de les seves pròpies i diverses reflexions, respecte el nihilisme, el descontentament de l'home amb el món, amb ell mateix i amb la tradició; segons Nietzsche: l'ésser humà cansat de l'ésser humà². Aquesta afirmació que sembla de caràcter tant pessimista es comprèn si la situem en el context del seu pensament.

3.2.1. INFLUÈNCIES QUE NIETZSCHE REBUTJA

Per a posar-nos en context, doncs, explicarem que hi ha una sèrie d'influències que Nietzsche rebutja amb desició, perquè per a ell s'osposen a la pròpia expressió de la vida. El conjunt d'aquestes influències serà el causant de l'establiment nihilisme en el pensament humà i, en general, en aquesta etapa de la humanitat.

3.2.1.1. Descartes i la tradició racionalista

El progrés que la humanitat ha realitzat al llarg de la història ha estat fruit de l'assentament de la raó en tots els aspectes de la vida i tots els camps de la seva activitat, així com també dels diversos corrents ideològics que es defineixen com a defensors afèrrims del racionalisme; un racionalisme que, per als intel·lectuals protagonistes del moviment, és concebut com a necessari per a *ser*, per a esdevenir correctes ciutadans del món, per a *progressar*.

² “Ens hem cansat *de l'home...*” diu Nietzsche. Apartat 12 (Nihilisme), del llibre *La Genealogia de la moral* (1886).

De fet, en la Il·lustració (com a exemple d'aquest tipus de corrent intel·lectual), els científics i els savis, artífexs principals del moviment, opinen que la raó és la base del progrés, i que només a través seu la societat serà capaç d'avançar. Cal destacar, però, que potser 'per culpa' d'aquesta supremacia de la raó, el pensament il·lustrat esdevé certament limitat, ja que estableix les veritats segons el criteri de veritat científic, i no dóna tant de marge a altres dimensions humanes, com podrien ser l'expressió dels sentiments, el caòtic món interior psicològic i personal propi de cadascú, els ideals utòpics, etc.

Nietzsche diu que aquest és un greu error, ja que la vida està més enllà del pensament, i que el pensament no és una instància autònoma i independent, sinó que està subordinada a la vida.

3.2.1.2. La tradició Socràtica i Platònica

La ideologia de la Il·lustració, així com el racionalisme en si, tenen les arrels en la cultura grega, que va ser on es va consolidar el naixement de la filosofia i es va produir el pas del mite al *logos*. Però Nietzsche, a qui critica més fortament no és a tota la cultura hel·lènica en general, sinó més concretament a Sòcrates i Plató; el primer, perquè fou el pare de la moral entesa com a repressió dels instints (una idea a la qual Nietzsche s'oposa radicalment), i el segon, per centrar-se massa en el món de les Idees i subordinar-ho tot a l'intel·lecte i el món intel·ligible, reduint així la virtut del món sensible.

3.2.1.3. Cristianisme

Podem observar un paral·lelisme entre Plató i la tradició judeocristiana. El filòsof grec va anteposar les Idees a la vida, perquè defensava que l'autèntica vida i la veritat residien en elles. La mateixa teoria de les Idees va acabar per transformar-se en la base de la metafísica cristiana.

Nietzsche, del cristianisme, en dirà que és platonisme per al poble, perquè el cel cristià o Regne de Déu seria equivalent al món suprasensible platònic, però rebaixat, perquè per arribar al món de les Idees cal ser un home capaç de perfeccionar l'ànima, mentre que, per entrar al cel cristià, tan sols cal viure resignat i penedit del pecat. Des d'un punt de vista lleugerament arcaïc, podem dir que el cristianisme predica l'acceptació del dolor, el sacrifici, el sentiment de culpabilitat pel pecat i l'autoconcepte humil i rebaixat d'un mateix. Per això Nietzsche hi està en contra, perquè ell és defensor de la vida entesa com a gaudi, voluntat i creació, més enllà de qualsevol teoria; l'únic valor és la vida entesa com a festa i joc dionisiac.

Tant el platonisme com el cristianisme són formes de nihilisme perquè defensen que les tendències vitals o instintives són un no-res, quelcom que ha de ser controlat i, en la majoria de casos, reprimat.

3.2.1.4. L'imperatiu categòric de Kant

Segons Nietzsche, Kant va ser un filòsof obsessionat amb el deure, incapaç de crear, negant la creativitat. Amb l'imperatiu categòric, l'expressió del deure pel deure ("Ho he de fer perquè toca, no perquè jo vulgui"), el nihilisme ha arribat a la seva culminació. Si l'home ha d'actuar perquè ha d'actuar, significa una que hi ha una

buidor d'objectius, d'ideals, de sentiments o d'instints; que la vida s'ha reduït al sentit del deure negant així la pròpia voluntat.

Nietzsche pensa que Kant "insulta" la vida, perquè la sotmet absolutament a la moral. La filosofia kantiana defensa el "tu has", en radical contraposició a l'origen de la moral nietzschiana, on hi ha el "jo vull".

3.2.2. EL NIHILISME

Per a Nietzsche, aquest suposat 'progrés' de la civilització no ha aconseguit ser ni tant revolucionari com es pretenia, ni tan acertat i inequívoc, sinó més aviat al contrari. Ha esdevingut, en el fons, una continuació de l'esperit teològic que pretenien combatre. I és que l'enfocament de la raó com a pilar bàsic del *ser* i la concepció que es té de l'enteniment i el coneixement com a l'única via de progrés, només ha servit per a suscitar en l'home la desvaloració dels valors suprems (com són el sentit del deure, els ideals, l'esperança, la llibertat del propi *ser*, etc); la pèrdua de les ganes d'avançar cap a una finalitat concreta, i també la de qualsevol possible manifestació de fe. En definitiva, i el que Nietzsche anomena: "la voluntat del no-res".

Aquesta manca de creences i aquest buit pessimista moral i ideològic, que comporta a la negació i al rebuig de tots els valors, és el **nihilisme**.

La paraula nihilisme prové del llatí "nihil", que vol dir no-res, negació, buit. En podem diferenciar dos tipus:

1. Nihilisme passiu: és l'acceptació pessimista, la manca de valors, la manca de sentit de l'existència. Correspondria al temps del darrer home, de l'home que viu la trista fi d'una civilització en la qual havien imperat grans valors (ara ja morts). És el temps de l'home pobre, petit, miserable; de l'home sense grans objectius, només amb petits interessos.

Segons Nietzsche, aquest temps correspondria a l'actualitat. És un estat intermig que representa un pont cap a l'arribada d'uns nous temps que, amb si, portaran una renovació dels fonaments dels valors, nous valors.

2. Nihilisme actiu: és la predisposició de l'home actual a autodestruir-se, a acceptar la seva desaparició sempre que això signifiqui un camí cap al naixement de nous valors i d'un tipus superior d'home. Aquesta autodestrucció és quelcom necessari, perquè tota autèntica creació necessita una prèvia destrucció.

3.2.3. EL SUPERHOME

La doctrina del Superhome es fonamenta en la mort de Déu. El Superhome serà el nou déu terrenal, un pol oposat a la descripció que hem donat anteriorment de l'últim home. No és, però, una nova raça resultant de l'evolució biològica de la espècie humana; no és cap home ni cap raça. És un estadi per a l'ésser humà, una etapa més de la història que està per venir.

El Superhome, en si, és aquell que ha de dotar de nous valors morals als altres perquè ha estat capaç de crear-los i perquè té una superioritat moral. És la responsabilitat d'haver

de donar un nou sentit al món, una nova direcció. Així mateix, però, no és un objectiu final, un punt d'arribada, és un pont cap al ressorgir d'una nova perspectiva per a la humanitat.

3.2.3.1. Etapes per arribar al Superhome

Perquè l'home superi a l'home, és a dir, perquè arribi a ser un nou ésser més enllà del nihilisme, cal passar per tres successives transformacions, que Nietzsche va metaforitzar amb l'exemple d'animals: el camell, el lleó, i el nen.

1. Camell: és un animal de càrrega que obeeix sense queixar-se. Aquesta metàfora significa que el primer pas per avançar cap al Superhome és l'etapa dels valors antinaturalistes i la obediència. Correspondria, segons Nietzsche, a la cultura occidental i a la doctrina de la tradició judeocristiana, que defensa el "tu has de". Per això, el filòsof alemany diu que els valors de l'home, en aquest pas, serien la culpa, la humiliació, la resignació...
2. Lleó: és un animal ferotge i destructor, enemic del camell, i actuarà com a assassí d'aquest. Això significa que és l'etapa de negació de tot allò que representa la decadència i el pessimisme continguts en el pas anterior (Déu, el sentit del deure...). Però, en canvi, tampoc es pot afirmar com a creador de nous valors. Nietzsche ho atribueix al nihilisme que obre camí a nous valors.
3. Nen: representa el Superhome, que se l'identifica amb un nen perquè participa de la innocència i perquè ha oblidat tot l'anterior, i així, és capaç de dir 'sí' a la vida, de manifestar la seva voluntat afirmativa, i de dur a terme la creació de nous valors. Davant el buit, quan tota fonamentació s'ha esvaït, davant del no-res i la

manca de certeses després del nihilisme destructor anterior, cal adonar-se que és necessària una nova forma de pensar i una nova perspectiva.

3.2.3.2. Qualitats del Superhome

El Superhome participa i gaudeix de les següents qualitats:

3.2.1. Esperit lliure i cor lliure: el Superhome és un ésser lliure i legislador. No cedeix davant de res, per tant és fort en la seva voluntat, però alhora participa de la innocència i de la espontaneïtat de l'etapa nen.

3.2.2. La voluntat de poder: La voluntat de poder és entesa com la potència vital. És la màxima expressió de l'autonomia personal, l'essència de la vida, l'energia còsmica, l'energia creadora. No és, però, la llei del més fort. Hem de descartar la identificació d'aquesta metàfora amb l'ambició de poder, possessions i domini sobre els altres.

La voluntat de poder és l'imperatiu nietzschian. Per a Nietzsche, és necessari crear constantment noves formes de vida, que impliquen l'anul·lament d'altres ja decadents. D'aquí se'n desprèn el seu suport a Heràclit i la seva teoria del canvi constant, del perpetuu moviment.

Com més poderosa i creadora és una vida, més jerarquia i desigualtat imposa, perquè és consolidada com a autèntica, dominant i original. Per contra, com més dèbil i impotent, més imposa igualtat, perquè no es desmarca de la resta, no esdevé propi creador i constructor d'un mateix. Per això direm que la voluntat de poder va contra la voluntat d'igualtat, són

forces relativament antagòniques. Nietzsche entén la voluntat d'igualtat com l'intent de reduir el que és noble, superior i original, a mediocre i ordinari. Aquest pensament el porta a polemitzar contra la identificació de la igualtat amb la justícia (en casos com la Revolució Francesa, per exemple), per què, per a ell, el que fóra verdaderament just seria preservar les originalitats, les voluntats fortes i dignes.

3.2.3.3. Fragment: *Així parlà Zaratustra*.

A continuació, adjunto un fragment del llibre titulat *Així parlà Zaratustra*, de Friedrich Nietzsche (1885), on es descriu una introducció al Superhome, i se'n pot desprendre la seva supremacia i el seu caràcter festiu, que s'interessa pel present i que rebujta tot allò sobreterrenal o metafísic, més proper a una doctrina religiosa.

<< I Zaratustra parlà així a la gent:

«*Jo us predico el superhome*. L'home és quelcom que ha de ser superat. Què heu de fer per superar-lo?

Fins ara tots els éssers han creat alguna cosa que els superava: i vosaltres voleu ser el reflux d'aquesta gran marea i recular fins a la bèstia en comptes de superar l'home?

Què és el simi per a l'home? Una riallada o una vergonya dolorosa. I precisament això ha de ser l'home per al superhome: una riallada o una vergonya dolorosa.

Heu seguit el camí del cuc fins a l'home i encara en vosaltres hi ha moltes coses que continuen essent cuc. Antany fóreu simis i ara l'home és encara més simi que qualsevol simi.

Però el més savi de vosaltres és també un conflicte, un híbrid mig planta, mig fantasma. Però que potser us dic que us torneu fantasmes o plantes?

Mireu, jo us predico el superhome!

El superhome és el sentit de la terra. Que la vostra voluntat digui: *sia* el superhome el sentit de la terra!

Jo us conjuro, germans meus, que *resteu fidels a la terra* i que no cregueu a aquells que parlen d'esperances sobreterrenals! Són gent que emmetzinen, tant si ho saben com si no...»

Nietzsche Així parlà Zaratustra. Pròleg, 3 >>

BLOC II:

PART

PRÀCTICA

*Identificació de les teories exposades anteriorment
amb les pel·lícules*

1. PLATÓ

The Matrix té un fons argumental amb un alt percentatge de filosofia platònica. Tot seguit ho veurem, relacionant les teories explicades en la part pràctica amb la pel·lícula. De fet, moltes d'elles entren en contacte dins el mite de la caverna, però ho analitzarem per parts.

1.1. EL DUALISME ONTOLÒGIC A MATRIX

1.1.1. Món sensible.

- El món sensible és el que existeix davant els nostres ulls, el món material, el que es corromp i està en continuu esdevenir. Els nostres sentits perceben informacions d'aquest món, per això el pensem real. Però, com hem vist, és simplement la projecció del món ideal.

La *doxa* és la culpable del nostre engany, la opinió comuna, que incita a l'home a la vida còmode de no necessàriament haver de descobrir la veritat (no pas els sentits, per què no podem negar l'evidència del fet de rebre informacions). El problema està en la visió que ofereix la *doxa* a l'home: la vaguetat, que comporta la ignorància i, en termes platònics, l'encadenament a l'interior de la cova. Perquè recordem que el món sensible seria representat per la caverna.

- Passem a la pel·lícula. Matrix en si és un sistema virtual, un univers mental que ha estat projectat per les màquines davant els ulls dels homes que hi viuen per ocultar-los la veritat. I la veritat és que estan dominats per elles fins a tal punt

que les persones són simplement esclaus, i esclaus en doble sentit: primer, perquè les màquines els utilitzen com a font d'obtenció d'energia, com una bateria; i segon perquè, en clau més filosòfica, aquests homes viuen atrapats en l'engany i ignorants de la seva condició. Matrix ha estat inventat per les màquines a consciència per esclavitzar els homes. Per tant, la relació que hi ha amb el món sensible és clara: la realitat no és limitada aquí, no és aquesta l'autèntica veritat del món. El que tenim davant els ulls és una aparença. És la nostra ment la que interioritza aquestes informacions percebudes pels nostres sentits, la que ens ho projecta: per tant, és mitjançant ella que ens puguem salvar de la mentida o no.

- Hi ha un moment de la primera pel·lícula on en Morfeo li explica la situació a en Neo per ajudar-lo a comprendre la veritat. Li explica què és *matrix*, d'on prové, què està passant realment. En aquests moments, en Neo encara està en la incredulitat d'aquesta novetat, per això va observant sense quasi atrevir-se a creure el que sent. Mitjançant la televisió que apareix en la foto, en Morfeo li ensenya fotogrames de la realitat, del trist panorama decadent que és el món.

1.1.2. El món suprasensible

- És el món vertader que existeix per sobre del material. És format per les essències perdurables i immutables de les coses del món sensible, altrament dit, les idees. El món de les idees representa l'exterior de la cova, una realitat paral·lela que és difícil de conèixer, per què per a conèixer-la cal anar més enllà, cal fer el camí d'ascensió a l'exterior. Aquest món metafísic és bell i sublim, ja que és on trobem la veritat. S'hi accedeix mitjançant la raó i l'augment dels graus del coneixement, i l'objectiu principal de cada persona no ha de ser el fet en si d'arribar-hi, sinó de contemplar el Bé, la idea suprema.

Aquí és on un ja s'ha després de la doxa i és capaç de conèixer i raonar per ell mateix, de poder pensar amb claredat, amb saviesa. La maduració intel·lectual de l'home es duu a terme en quedar-se il·luminat per la llum que emet la veritat, en contemplar les idees, en comprendre.

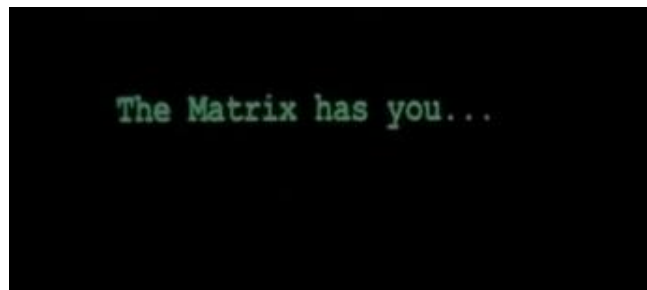
- A la pel·lícula, l'exterior de la caverna o món suprasensible, correspondria a la vida de fora de *Matrix*, fora de l'univers mental. És a dir, la realitat és la situació de dominació de les màquines i el món pel qual viatja la nau *Nabucodonosor*. Aquest món seria ruïnós, trist, pelat, fred. Un lloc tenebrós, perquè després de l'enfrontament amb les màquines, tot s'ha automatitzat i regulat, i la creativitat, l'amor, el goig que fa una terra pròspera... tot això brilla per la seva ausència. De fet, tot el global del món (tant fora com a dins de *Matrix*), en ser dominat per les màquines, forma un conjunt que desperta desencant, mediocritat, tristor. Tanta tristor com pot despertar el fet de que els homes siguin presos i no se n'adonin, o no vulguin lluitar suficientment com per alliberar-se (recordem com Plató diu que

és infinitament més còmode la postura de l'ignorant). Però de la societat de *Matrix* en concret ja en parlarem més endavant.

1.2. EL MITE DE LA CAVERNA.

1.2.1. El presoner alliberat.

- En Neo té a dins la inquietud, l'angoixa de saber que alguna cosa en aquell món no va bé. Al principi de la primera pel·lícula veiem com ell es preocupa i busca respostes. El moment clau que confirma els seus pensaments és quan a la pantalla de l'ordinador li apareix un missatge que diu: "Wake up, Neo! The Matrix has you" (que significa: "Desperta, Neo! Matrix et poseeix"). El missatge rové de la Trinity, que l'intenta ajudar donant-li pistes de com és la seva vida. Ho podríem relacionar amb el moment del mite de Plató en el qual el filòsof que ja ha estat lliure torna a baixar cap a la caverna per contactar amb els seus companys, convèncer-los de la realitat i salvar-los a ells també. Aquest missatge és l'autèntic despertar de la seva consciència, i a partir d'aquí no parará per arribar a la veritat.

- Recordem que per al nostre filòsof d'Atenes, en l'home hi ha una intuïció natural cap a la veritat, una predisposició a interrogar-se interiorment i voler cercar respostes. Aquesta intuïció d'acostar-se al camí es veu reflexada en la sensació que té en Neo de que el seu món no quadra. El missatge de la Trinity a l'ordinador potencia molt més aquest instint interior d'en Neo. A partir d'aquí, la mateixa Trinity li va donant pistes de com contactar amb ells per anar avançant.

"It's that feeling you have had all your life. That feeling that something was wrong with the world. You don't know what it is but it's there, like a splinter in your mind, driving you mad, driving you to me. But what is it?" – li diu en Morfeo a en Neo el dia de la seva trobada. Aquesta frase és la clau de la relació entre la idea de Plató i la pel·lícula.

- La Trinity i en Morfeo el van ajudant per trampejar els agents controladors de Matrix, que vetllen per l'equilibri d'aquest món mental. Ells el volen perquè representa un indici de revolucionari (l'últim que volen les màquines és que els homes s'alliberin del seu captiveri). Però se'n surt, i a continuació arribem al moment en el qual es reuneixen en Neo i en Morfeo: la tria de la pastilla, el moment decisiu. La conversa que porten a terme aquests dos personatges és molt rellevant, al minut 28 aproximadament.

"Tienes la mirada de un hombre que acepta lo que ve, porque espera despertarse. Irónicamente, no dista tanto de la realidad" – diu en Morfeo.

L'afirmació anterior és el reflexe del personer alliberat que va recorrent el camí. A cada pas, va descobrint coses noves, va observant, per molt que el sorprenguin les

novetats (“*lo que ve*”). Busca perquè. “*Espera despertarse*” perquè en Neo encara no sap la veritat, però espera respostes del món³. I en Morfeo també diu “*no dista tanto de la realidad*”, perquè ell ja l’ha coneguda, la realitat. Sap que *Matrix* representa una presó per als homes i per a la seva ment, i que s’han d’alliberar.

A la part teòrica hem dit que un presoner es comença a alliberar en començar a pensar, quan la seva consciència es desperta. Aquest és el cas d’en Neo, qui comença a buscar la veritat, vol arribar-hi. Cal tenir en compte i observar, però, que un presoner també és alliberat quan un dels que ja s’havia deslligat prèviament i ha efectuat el camí d’ascensió (coneix el món suprasensible, les idees, el bé) i el de descens (com a responsabilitat vers els altres) el deslliga i l’arrossega camí amunt, perquè també aquest pugui gaudir per tota la vida de la contemplació de la veritat. L’incita a descobrir-ho per a ell mateix. I el presoner prèviament deslligat que ajuda a en Neo a trobar el camí és en Morfeo⁴.

- Retornant al moment de la tria de la pastilla, en Neo té dues opcions per escollir: a mà esquerra, la pastilla blava. És la opció de tornar enrere. Després que en Morfeo li hagi insinuat que amb ell pot trobar la veritat, potser per a molts seria clar no triar aquesta pastilla. Però no tant havent sentit també que el camí d’accés a la veritat és costós i dolorós, i fins i tot hi ha una part de risc perquè no es pot saber el què depara el futur. A mà dreta, la pastilla vermella. Aquesta significa descobrir què és *Matrix*, just el que en Neo fa temps que desitja saber. Serà difícil i no hi haurà volta enrere. Però tot i el moment de cavil·lació, acaba triant la pastilla

³ Aquesta afirmació també té estreta relació amb René Descartes, filòsof que veurem més endavant.

⁴ Ho veurem amb més detall al punt 1.4. Missió assignada per Plató al filòsof.

vermella, abandonant-se així al consol de que podrà, amb temps, desenredar la trama, resoldre aquell embolic confús que té en ment: és a dir, conèixer la veritat.

- A partir d'aquest moment, comença la transformació d'en Neo en un ésser independent de les màquines, un home que tingui les característiques necessàries per poder formar part de l'exterior de *Matrix*: el món de les naus. La particularitat d'aquestes persones no només és l'alliberament en si, sinó que també la seva capacitat per triar *quan* entrar a *matrix*, com actuar-hi, etc. Han canviat la situació, i no és un simple canvi. Això indica llibertat, com quan els presoners de la caverna que s'han alliberat poden triar *quan* tornar a descendir cap a l'interior per a deslligar els altres. També indica una violació del control de *matrix*, un enfrontament i rivalitat amb els agents controladors. I sobretot un senyal de revolució i lluita. A partir d'ara l'objectiu del conjunt d'homes alliberats que viuen en la nau *Nabucodonosor* serà salvar més ments dels presoners de *matrix*, per aconseguir derrotar aquest sistema establert.
- Al presoner que finalment aconsegueix sortir a l'exterior de la cova, els ulls li dolien perquè els tenia acostumats a la foscor de l'interior de la caverna. La llum que

prové del Sol els enlluerna tant de sobte que cal habitar-s'hi. El mateix passa amb els músculs: qui mai els ha exercit, si ho fa de sobte li doldrà, li seràn dèbils i flàcids. Aquesta part del mite de la caverna (*Llibre VII de La República*, pgs. 408 (e II), (d); 409, 410 (apartat 517a)) també es veu clarament reflectida a la pel·lícula. Després de tot el porcé dolorós de transformació (que en part equivaldria al camí costerut d'accés a l'exterior de la caverna), en Neo es desperta estirat, amb tots els músculs del cos adolorits i amb una gran necessitat tant fisiològica com mental de descans (minut 34:35).

"- *¿Porqué me duelen los ojos?*" – pregunta en Neo, estirat, confús.

"- *Porque nunca antes los habías usado*" – diu en Morfeo -. "*Descansa, Neo: ya llegarán las respuestas*".

1.2.2. Els presoners

La societat de *matrix* és uniformada, ordenada. Tot és estabilitat, extrem control, rectitud. És el que correspon a aquestes persones pel fet de formar part del sistema com a elements que estan subjectes a ell. Són persones mediocres sota un domini (de les màquines) del qual n'és difícil sortir-ne. I per a què sortir-ne? És còmode viure sense comprendre, sense haver de realitzar l'esforç que representa buscar profunditat a les coses.

Quan s'entra a *matrix*, es veu a gent: carrers, llocs públics, etc. Aquesta gent, però, són la representació corpòria de les seves ments, les quals intenten salvar en Neo, en Morfeo i tots els tripulants de la nau i els que participen de la veritat. Els cossos

de les persones són la identificació de les seves ments. Aquesta dada és molt, molt rellevant, i també guarda relació amb el nostre filòsof francès Descartes.

Les persones han estat en captiveri des del moment del seu naixement. Per això prenen com a realitat el que tenen davant els ulls, allò a que estan habituats, el món de la seva quotidianitat. Aquest factor perjudica qualsevol indici seu de voler buscar la veritat, ja que un no acostuma a dubtar del que sempre ha tingut com a vertader. La caverna fa que el màxim de coneixement al qual poden aspirar els presoners siguin les simples ombres a la tènue llum del foc, l'esmoreït xiuxiueig que arriba de les veus de les persones que transcorren el camí, etc.

Això guarda estreta relació amb *matrix*, on cada persona que va naixent es va incluint al sistema, com li pertoca per la seva condició d'humà, al parer de les màquines. Des que neixen ja formen part de la societat dominada, controlada i enganyada. Per tant, les ments d'aquestes persones no han contemplat sinó el que se'ls presenta davant els ulls, la mateixa situació que la dels presoners a l'interior de la caverna.

Quan en Morfeo es troba amb en Neo per primer cop, el dia de la tria de la pastilla, li explica prèviament una mica la seva situació. Per això hi ha un moment clau en el que diu:

"- Matrix está a todas partes. Es el mundo que ha sido puesto ante tus ojos para ocultarte la verdad.

- ¿Qué verdad?

- Que eres un esclavo, Neo. Naciste en cautiverio. Naciste en una prisión que no puedes saborear, olorar ni tocar. Una prisión para tu mente."

1.2.3. El camí cap a l'exterior.

En el mite de la caverna veiem com n'és de feixuc el camí d'ascensió cap a la veritat. Certament és molt costós, si ens posem en la pell del presoner que el recorre, perquè has d'anar-te forçant a tu mateix per seguir endavant encara que la ment ja estigui cansada o vulguis desistir.

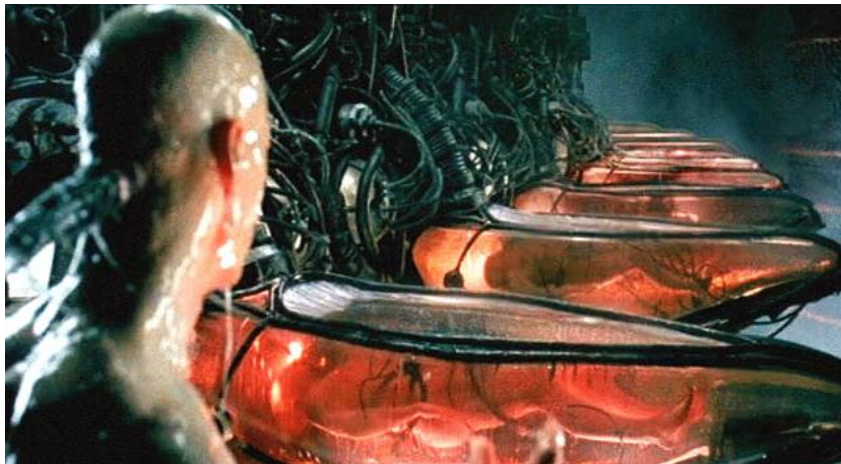
També és dolorós pel fet que anar recorrent el camí significa anar descobrint gradualment la veritat, i per tant, en contrastar-ho amb l'antiga condició d'ésser enganyat, sorgeix una tristesa que es barreja amb l'astorament. A tot això, no oblidem la impotència d'adonar-se que les veritats sobre les quals tu recolzaves el teu món s'escapen dels teus peus, deixant un buit interior ple de confusions que s'ha de lluitar per tornar a aclarir; i això requereix molt d'esforç.

En la pel·lícula, podriem aplicar dues semblances pel que fa a la idea del camí de la caverna.

- La primera seria el moment de la transformació d'en Neo després d'haver pres la pastilla vermella. Se'l prepara per arribar a la contemplació de la veritat, igual que al presoner se'l fa exercitar la raó i incrementar els graus de coneixement potencialment.

Aquest procés se'ns mostra com a dur i dolorós; en Neo s'ho passa força malament mentre dura. La impotència anteriorment descrita es trobaria també durant aquesta transformació; concretament, jo la situaria en el moment en què en Neo, entremig del confús garbuix que representa aquest

canvi, veu com les màquines han convertit els homes en fonts d'energia, en "bateries".

És un complexe enorme mecanitzat, on hi ha un munt de nadons com si estigessin "en conserva", banyats per un líquid i a l'interior de les màquines. La meua idea és que deurien ser nens a punt de néixer i d'entrar a formar part de *matrix*. El cas és que la veritat colpeix a en Neo amb tanta força, que quan acaba tot aquest camí (just quan representaria que arriba a l'exterior de la caverna) necessita descansar, habilitar-se, païr-ho tot.

- La segona, podria interpretar-se l'inici del camí d'ascensió com des del moment en què rep el missatge per l'ordinador, i això és un impuls per començar a descobrir la veritat (és a dir, a recórrer el camí).

Aquest camí seria més corresponent pel que fa a la seva lentitud, mentre que l'altra idea del camí seria millor en quant a significat. Les dues són pròximes, i

en una idea està inclosa l'altre, així que ambdues no es contraposen, i les podem acceptar per igual.

1.3. ELS GRAUS DE CONEIXEMENT

A *Matrix* també veiem cada grau del coneixement com a part del procés d'ascensió a l'exterior. Com hem explicat, consta de quatre nivells de coneixement potencial: dins la opinió, tenim la imaginació i la creença; dins la ciència, tenim el coneixement discursiu i el coneixement intuïtiu.

1.3.1. La Opinió (*doxa*)

- **La imaginació**

És el grau més baix de coneixement. La imaginació només coneix les imatges. En la pel·lícula, aquest és el grau de coneixement de la realitat de Neo al principi de tot. Només coneix el que poden percebre els ses ulls. Aquest grau també és el de tota la gent que romà a *matrix* sense voler buscar més enllà.

- **La creença**

És el nivell de coneixement en el qual es poden percebre ja objectes materials, no només les imatges, sinó tot el seu ésser.

La creença la obté en Neo a partir del moment en el qual ha rebut el missatge de l'ordinador i s'ha vist amb la Trinity. Quan ell lluita contra els agents de *matrix*, que el volen agafar, ell els reconeix com a elements d'aquest món del qual només tenia imatges, i per tant, és un pas més contra la lluita a la ingnorància.

1.3.2. La Ciència (*episteme*)

- **El coneixement discursiu:**

Aquest grau ja és a un altre nivell. Ens anem aproximant a la veritat. Consisteix en, servint-se de dades de la realitat aproximatives, podem mitjançant la raó trobar explicacions lògiques.

En la pel·lícula, correspondria al moment de la trobada d'en Morfeo amb en Neo, quan en Morfeo li explica les quatre coses bàsiques sobre la realitat i que confirma unes quantes idees o intuïcions que s'havien despertat en el Neo, per si sol. Aquest és l'últim pas abans de tenir accés lliure a la veritat, perquè després, un cop s'arriba al coneixement i contemplació del Bé, se'n pot gaudir tota la vida sense mou-re-se'n.

- **Coneixement intuïtiu**

Aquest, com recordem, és el màxim nivell de coneixement que la persona pot assolir. En aquest últim tram del camí, no cal un procés de raonament i preparació prèvia: s'arriba a la contemplació de la veritat per si sola, la qual té

una força tan gran i tant autèntica, i llum i energia i bellesa, que el qui hi arriba queda profundament satisfet. De fet hi ha opinions de tot, i jo aquí ja no hi entro. Els més pessimistes al principi no gaudeixen de l'encisador encant i veritat de la realitat, sinó que encara es senten impotents per haver de reconèixer que la veritat és molt millor que el que ells tenien com a veritat.

Com és de suposar, en la pel·lícula de *Matrix*, aquest grau de coneixement està representat a partir de la transformació d'en Neo i ja s'hi queda per sempre, per què, com dèiem, quan un ha arribat a la contemplació de les Idees en si i del Bé, ja no torna enrere. Ja en pot participar al llarg de la seva vida. Quan en Neo surt a l'exterior de la cova (és a dir, es desperta estirat a la nau *Nabucodonosor* totalment aturdit), ja té els requisits per a poder comprendre la veritat. El que falta és temps perquè la ment s'hi acostumi, a tant canvi (metafòricament parlant, els ulls i els músculs).

1.4. LA MISSIÓ DE PLATÓ PER ALS FILÒSOFS

Plató va deixar palesa en la seva obra de *La República* la importància de la responsabilitat que té aquell filòsof qui ja s'ha alliberat, el presoner que ha trencat les cadenes, sobre els seus companys que encara estan per deslligar.

Sobre aquesta idea podem fer dos comentaris bastant suculents.

- El primer ve de la idea de que tot presoner necessita algú previament alliberat que l'insisteixi a abandonar la còmoda posició de l'ignorant, que el

deslligui i quasi l'obligui a emprendre el costós camí direcció a la veritat.

En aquest cas, el mestre i guia del presoner recentment lliure seria en Morfeo. Ell ja es va alliberar fa anys, i ara la seva missió és continuar salvant ments fins ara. Cal destacar també, en quant a la preocupació de Morfeo per la situació que s'està vivint, que ha estat anys i anys buscant la persona que fos l'escollida, com deia l'Oràculo. Aquesta seria l'encarregada de dur a terme el projecte de derrotació del sistema.

En Morfeo és com la persona exemplar del qual en Neo aprèn més. Com al mite de la caverna, aquell qui ha fet i desfet el camí d'ascensió i ha tornat a descendir és un ésser digne d'admiració per tot l'esforç dut a terme i per com n'és de respectable tot aquell qui ha desenvolupat l'intel·lecte i ha pogut contemplar per ell mateix la idea suprema del Bé.

- La segona idea és si ens centrem en la figura d'en Neo. És cert que l'ajuda dels aleshores ja tripulants de la Nau és una incitació a seguir endavant i alliberar aquell pobre home, però, sense la seva pròpia intuïció i neguit per descobrir la veritat, l'alliberament no s'hagués dut a terme.

De seguida que en Neo veu que alguna cosa no va bé en el seu món comença una part del seu alliberament: això el porta a pensar i a preguntar-se. Recordem que un és més lliure quan més pensa. Per tant, les cadenes es van afluixant (metafòricament parlant, és clar). Ell no para de buscar la veritat, i l'ajuda la Trinity amb les seves petites pistes, o en

Morfeo, amb les seves trucades en moments clau per defugir dels agents de *matrix*.

Després, una vegada ell ha sofert la transformació i ha passat a formar part dels presoners lliures, també és la seva responsabilitat la de salvar més ments atropades a *matrix*. En Neo, però, és un cas especial. Té responsabilitat en dos sentits:

- Primer, per tal com va assignar Plató aquesta consciència moral i ètica de companyonatge respecte als altres homes de l'interior de la caverna.
- Segon, i la més important: en Neo és l'escollit. Això significa que ell és l'únic que pot alliberar tothom, perquè poseeix un talent inesgotable per afrontar-se als agents de *matrix*, i per tant, vèncer el sistema. També perquè té accés a llocs estratègics on només l'escollit hi pot arribar, com veurem a la segona pel·lícula. I, a més, té el suficient bon cor com per voler-ho fer, desitjar salvar els altres. En realitat, ell acaba estimant la veritat i donant-ho tot per ella, i no refusant-la com al principi de tot, en l'estat de xoc de després de la transformació.

L'objectiu de salvar el màxim de ments possibles i anar contra el sistema, contra les màquines, es converteix en la trama principal de la pel·lícula.

1.5. EL PENSAMENT PLATÒNIC EN LA SEVA PREOCUPACIÓ POLÍTICA

Com hem vist en la part teòrica, Plató es va centrar molt en l'elaboració d'un sistema polític, o manera de governar, per aconseguir que la polis es realitzés com a ciutat utòpica. A més, ell atribueix molta importància a la figura dels governants, ja que són els qui han de servir com a exemple per als ciutadans: obrar sempre en el Bé i, així, guiar la polis cap a la Justícia, la Saviesa i la Pau.

Aquest model de govern, doncs, hauria d'estar integrat per persones justes i sàvies que hagin arribat al coneixement de les Idees, a la contemplació de la veritat. Plató, doncs, dirà que aquestes persones són els filòsofs, els encarregats del govern de la polis. La figura del filòsof, que ha contemplat la Idea del Bé en si mateixa, està dotada del màxim coneixement al que pot aspirar l'ànima humana. Un cop s'assoleix aquest grau de coneixement, la *noésis*, ja no hi ha marxa enrere, i per tant, la persona gaudirà del coneixement de les Idees per la resta de la seva vida. Això significa que serà sempre un home just, bo, racional i noble.

1.5.1. Principis que regeixen la ciutat

Tot seguit relacionarem els tres estaments de Plató amb les persones de la pel·lícula.

- Els artesans i agricultors: el que equivaldria a la població en general. A *matrix*, aquest estament estaria representat per tots els humans que hi són connectats. Aquests humans no han assolit la veritat, no coneixen tant com els altres estaments. El mateix passa amb els homes presos al sistema de les màquines, ignorants de la veritat.

- Guerrers i auxiliars: Si tenim en compte que la seva missió és la d'ajudar als governants per l'ordre intern de la ciutat, aleshores aquest estament el formarien totes aquelles persones que, fora de *matrix*, s'encarreguen de controlar tots els codis i tot el funcionament de *matrix*, per poder-lo violar. És a dir: en Cifra, en Link, aquells que ajuden que els governants (Neo, Morfeo, etc) puguin dur a terme la seva funció.

- Governants: Aquest estament escau indubtablement a aquells qui no només han aconseguit alliberar-se de *matrix*, sinó que també tenen més experiència (coneixen més) i tenen l'objectiu de salvar la societat de l'engany, d'aquesta presó a la que estan sotmesos. Especificant en la pel·lícula, serien en Neo, en Morfeo, la Trinity, la Níove, en Lock, etc., en definitiva: tots els humans que porten el pes de Sió.

Arribats a aquest punt, podem centrar-nos en la figura del governant, que per a Plató era la més important de totes.

1.5.2. La figura del "Filòsof - Rei"

Si ho relacionem amb la pel·lícula, en Neo és el personatge que s'ha consolidat com a filòsof. Per bé que tots els que s'han alliberat de *matrix* ho són en certa manera, en Neo és amb el que podem observar tot el procés (que hem descrit anteriorment) i, a més, és l'escollit; per tant, ens centrarem en ell com a figura principal.

Des que en Neo descobreix la veritat i surt de *matrix*, constantment se li diu que té una responsabilitat a sobre, com correspon en ésser l'escollit. Aquesta responsabilitat, en global, seria la d'aconseguir vèncer al sistema, a les màquines, acabar amb la mentida de

matrix i, per tant, alliberar els homes de l'engany. En l'apartat 1.4. *Missió de Plató assignada al filòsof*, hem vist la relació entre aquesta responsabilitat d'en Neo i la del filòsof, que ha de tornar a davallar a la caverna per alliberar de l'error als presos. En aquest apartat, doncs, els relacionarem en el context de la política.

Segons Plató, el filòsof ha de ser forçat a governar, ja que és l'única figura de la polis que ha assolit el grau màxim de coneixement. Si governa qui coneix, aleshores aquest sabrà com fer progressar la polis i conduir-la cap a un objectiu, passant per un camí bo i just. En Neo, que ha conegut la veritat, ja és apte per encarregar-se de l'alliberament de totes les ments dels humans. En ell recau la responsabilitat de tirar endavant amb aquesta bèstia situació i d'aconseguir canviar-la.

Les màquines no estan obran justament amb els homes, s'estan aprofitant d'ells. Quan en Neo ho veu, doncs, pretén vèncer-les pacíficament: primer, per acabar amb aquesta situació immoral, i segon, un cop això s'hagi aconseguit, avançar cap a uns millors temps, on tot es regeixi segons la Idea del Bé, on la Justícia, la Veritat, la Bellesa siguin maneres de fer i no només ideals.

Aquest objectiu descrit és justament el que Plató pretén assolir mitjançant la construcció d'una Polis ideal, utòpica. Però no només importa la direcció de la polis, o la finalitat de poder viure en el Bé, sinó també l'educació dels ciutadans perquè, al parer de Plató, la intel·ligència (o "*ànima racional*") és la part més important de l'ésser. Per tant: no es tracta d'assegurar-nos només que la figura del governant sigui sàvia, perquè sinó estariem construint una societat mediocre sense llibertats. Es tracta de promoure l'educació de cada ciutadà per què puguin arribar al seu màxim grau de coneixement, i també tinguin dret a governar o, si més no, siguin capaços de ser més lliures i de regir les seves vides segons la Idea del Bé.

A la pel·lícula, el mateix desig té en Neo: mitjançant l'alliberació dels homes connectats a *matrix*, que equivaldria a rebre educació i créixer en la veritat, podem aspirar a la realització d'una polis més justa i sàvia.

2.DESCARTES

René Descartes també té el seu paper rellevant a *matrix*. Aquest filòsof, però, no es veu tant clarament com Plató. És com si participés de la trama però més dissimuladament, en un rerefons que es capta si es coneix bé l'autor. Anem a veure les idees de Descartes que es reflexen en Matrix.

LES MEDITACIONS METAFÍSQUES

2.1. PRIMER MEDITACIÓ

A *Matrix*, les persones que hi són, que formen part del sistema, hi són presents en la seva ment, que s'identifica per la representació corpòria de la persona. Com que *matrix* és un univers mental, és la ment de les persones la que hi pren la part activa.

Per tant, això ens pot portar a relacionar-ho amb la teoria del *cógitio* de Descartes. Cada persona de *matrix* existeix a la realitat en tant i en quant té una projecció, una representació corpòria de la seva ment a *matrix*. Això significa que cada persona és dues dimensions alhora: la *res cogitans* i la *res extensa* (les explicarem amb detall més endavant).

2.1.1. Dubtes d'allò que coneixem pels sentits

Matrix és una presó per a les ments dels homes. Per tant, podríem deduir que tot el que els transmeten els sentits podria no ser real tampoc. Seria quelcom lògic pensar així.

Aquest, doncs, és el pensament d'en Neo quan és salvat de l'engany, i descobreix, infinitament sorprès, que tot el que havia estat vivint fins aleshores no era la realitat en sí, sinó una pseudorealitat: engany, ficció, una vida manipulada.

La seva desorientació aleshores vers el món i la veritat és tanta que necessita descansar per interioritzar tots aquests canvis tant extrems en la seva vida. L'endemà, però, tot són explicacions i noves informacions constants per a en Neo.

En relació amb el possible engany provinent de la informació dels sentits, la pel·lícula ens dona a entendre indubtablement una o dues vegades el paral·lelisme entre el fet que el món sensible, només el que tenim davant els ulls, sigui un món irreal, que tantmateix sembla veritable al 100% (per això són enganyats els homes de *matrix*); i el dubte que té Descartes sobre si, tenint en compte aquesta idea anterior, fóra probable que els sentits ens proporcionessin una informació errònia o no veritable, i així, impedir-nos trobar la veritat, tal com les màquines de *matrix* pretenen fer amb els homes.

Hi ha uns quants moments en la primera pel·lícula que defineixen bé la idea anterior. Corresponen a la part de la pel·lícula en què en Neo ha estat salvat i introduït a aquest nou món fa poc, i encara està descobrint.

- “¿Qué es "real"? ¿De qué modo definirías "real"? Si te refieres a lo que puedes sentir, a lo que puedes oler, a lo que puedes saborear y ver, entonces el término "real" son señales eléctricas interpretadas por tu cerebro.” – diu en Morfeo a en Neo.

Amb aquesta informació, en Morfeo vol ressaltar la incertesa i desconfiança que generen els sentits quan els considerem fonts d'informació, perquè han estat enganyant a en Neo tots aquest anys en què ha viscut pres a matrix.

Hem de tenir present en tot moment que, en aquesta part del treball, ens estem referint a Descartes, a la seva idea de que fóra probable que les informacions provivents dels sentits fossin errònies, fossin no reals. Ho ressalto perquè, amb Plató, hem puntualitzat que exactament no són els sentits en sí els que proporcionen informacions enganyoses a les persones, sinó més aviat la opinió comuna, la *doxa*, que transmet confiança a l'individu neci, i no l'impulsa a conèixer i a esdevenir un ésser lliure cult i savi que pugui arribar a la veritat. Per això, hem de tenir en compte la petita diferència que sorgeix entre els dos filòsofs i, a més, sense perdre de vista que aquesta suposició de Descartes és una hipòtesis, mai una opinió firme com la de Plató.

En la frase anterior, però, en Morfeo també pretén donar a entendre que l'engany no és que els sentits de les persones no existeixin, sinó que la informació que ells capten i envien al cervell, tot el que es percebia a Matrix i de Matrix, no és la que encaixa amb la realitat. És a dir: el que verdaderament no es pot negar és que la transmissió d'informació dels sentits al cervell és real; és un procés bioquímic anomenat sinapsis. No podem dubtar de si els sentits ens aporten informació, perquè és absolutament lògic i contrastable. Però podem dubtar del contingut, de la informació en si mateixa.

“Solía comer ahí, unos fideos buenísimos. Tengo tantos recuerdos de mi vida y ninguno es cierto...” – diu en Neo.

És molt costós de creure que no és real tot allò que un havia tingut durant tota la vida com veritat, certa, existent. Aquesta frase la diu en Neo en un moment en que, després

de tot el procés de desinserció de matrix, hi torna a entrar amb la Trinity. Aleshores observa el que abans era el seu món, la seva vida, i el seu entorn, i fa aquesta petita reflexió que deixa entreveure la seva perplexitat, el fet d'adonar-se com ha canviat tot i com d'errònia era la seva posició anterior.

I per últim, una altra petita demostració pel que fa al possible error dels sentits:

“Sabes, sé que este filete no existe. Sé que cuando me lo meto en la boca, es Matrix la que le está diciendo a mi cerebro: es bueno. Y supongo, después de nueve años, ¿sabes de qué me doy cuenta? La ignorancia es la felicidad.” - diu en Cifra a l'agent Smith.

En Cifra prefereix la comoditat a la veritat. Per això es cita amb l'agent Smith, el controlador de *matrix*, perquè el torni a endollar a la central elèctrica i així reinsertar-lo a *matrix*. En qualsevol cas, però, l'afirmació anterior és una clara indicació de l'absència de veritat en les informacions provinents del sentits quan estem dins *matrix*.

Com a resposta de principiant enfront d'aquestes noves informacions brutals, hom podria dir: però jo he experimentat. D'aquí, per això, tampoc en podem fer una certesa: qui pot demostrar-me que no ha sigut producte de la meua imaginació?, qui pot dir que no ha estat un somni?

2.1.2. I si estic dormint?...

Descartes pensa que, igual que altres vegades el somnis li han proporcionat informacions que semblaven molt reals i tangibles, perquè ara, en el moment d'esciure, no podria ser que també tot formés part d'un somni?

Les experiències als somnis semblen reals. Aleshores, quina diferència hi pot haver entre el moment de dormir o el de despertar?

Matrix el podríem relacionar amb els somnis: representen la part irreal de la realitat. Em refereixo a que no són criteris fiables de veritat de les ciències, perquè n'oculten la veritat. No és que siguin irreals i no existeixin: els somnis existeixen!, l'únic que no els podem prendre com a veritats. El seu problema fóra que, si hi visquéssim atrapats, segurament no ens en donariem compte. D'aquí la necessitat d'en Morfeo de despertar en Neo, i posteriorment, salvar la resta de ments de *matrix*.

En Morfeo cataloga l'anterior vida d'en Neo com a "*dreamworld*" (món de somnis). Argumenta que l'anterior vida d'en Neo dins *matrix* correspondria a un somni perquè era irreal, surrealista, falsa. Plena de tot allò que ell desitja: comoditat, salut, etc. (de fet, l'objectiu de les màquines és fer-ho al màxim de bé possible perquè els homes no es desenganyin).

Molts de nosaltres, algun dia o altre, hem estat angoixats per a la possible confusió d'un somni per a la realitat. També es reflexa en la pel·lícula; perquè aleshores, no hi ha manera de demostrar, d'avançar cap a la veritat. En Neo, abans de la transformació, medita molt sobre què pot estar passat, nota que no tot va bé. Té la intuïció a dins. Però no és fins després del desenvolupament de *matrix* que ell entén el valor d'aquest despertar, i realment es llença a lluitar per la veritat i fer que tothom se n'assabenti.

2.1.3. Si dormim, també hi ha coses certes...

Hem argumentat la poca credibilitat dels somnis vers la realitat. Descartes entra aleshores en un cicle força confús de teories i pensaments interessants, però que no deixen de ser un garbuix d'idees extravagants. Tot i això, sempre té en compte l'objectiu de buscar criteris científics veritables: per això, tot i que de vegades sorprengui per la imaginació dels seus arguments, no deixa de ser un geni del raonament.

En aquest apartat Descartes ens condueix a pensar d'aquesta manera: "*Suposem, doncs, que estem adormits...*" i que, per tant, tot el que ara veiem i creiem que estem movent, són falses il·lusions. Podem pensar doncs, que res del que veiem és com és en realitat. En la pel·lícula, *matrix* representa el somni, l'adormit. En aquest món virtual, creiem que ens movem i veiem coses, podem observar objectes i elements, pensar que prosperem. Quina situació més trista des de fora! La veritat és que seguim estant adormits, en paraules de Descartes, o seguim vivint en la mentida de *matrix*.

Tot i l'afirmació anterior, no podem negar que tot el que apareix en el nostre somni, totes les representacions visuals de les coses que hi surten, s'han d'assemblar a alguna cosa real i vertadera, les quals serien com una projecció. Per tant: tot el que ara veiem i creiem que movem (Descartes en diu, en aquest mateix apartat, a la part teòrica: les mans, el cap, els ulls i la resta del cos) ha de ser real, existent. No pot ésser simplement imaginari.

En certa part, això també lliga una mica amb el mite de la caverna: recordem que el món sensible és una projecció del món de les idees, és la seva imperfecta materialització. Però això significa que les idees han servit de model als elements materials. El mateix passa, doncs, a les imatges mentals de Descartes.

A *Matrix*, el món sensible (*matrix* pròpiament dit) és el que està format a semblança de la realitat. Els elements que hi ha són de pura essència material. Les màquines han creat aquest món tot previst per simular de debò el món veritable i així reduir el nombre d'homes que poden induir l'engany.

Però la idea de que, encara que pot ser que m'estiguin enganyant, jo concebo i imagino coses siguin imaginàries o no, però que aquestes coses han d'existir per força, perquè res no em puc imaginar a la ment que no hagi conegut o vist una mínima vegada: per tant, que no sigui real; tota aquesta idea és la que mou en Neo a continuar la cerca, abans d'alliberar-se, de respostes, sobre què és *Matrix*?, com arribar a la veritat? I gràcies a aquesta petita inducció també, arriba a grans coses.

2.2. SEGONA MEDITACIÓ

1.2.1. La Res Cogitans.

Tothom que formi part de *matrix* existeix en aquest univers com a substància pensant: una ment. De moment, començant per el principi de la pel·lícula, ningú podria afirmar si aquestes persones que estan actives dins *matrix* també dimensió física o no. Perquè? Doncs perquè un, quan està dins de *matrix*, no pot pressuposar si cap altre persona hi és per què hi ha entrat voluntàriament des de l'exterior, des de l'alliberament, o si n'està pres, com la majoria de persones, cegues davant l'autèntica realitat.

En cas que fos que hi ha persones que hi entren des de fora, com seria el cas d'en Morfeo, la Trinity, en Neo més tard, etc., això significaria que aquestes persones són dues

substàncies alhora: la substància metafísica (la ment, el cogito) i la substància física (el cos de la persona en el món real).

En cas que cap persona hi entrés voluntàriament des de fora, voldria dir que tots són presos de les màquines, que les ments estan empresonades. Això no ens donaria cap motiu pel qual poder afirmar amb seguretat que també gaudeixen de representació corpòria. No es pot saber del cert, és una proposició dubtable (després veurem que sí, que és clar que hi hagi representació corpòria per a ells també). El que és indubtable, però, és que les persones que són a *matrix* hi són com a res cogitans, com a substància pensant.

Aquestes ments que són presents al món virtual de *matrix* són les que pretenen salvar en Neo , la Trinity, en Morfeo, i tots els de la nau. Com li passa a en Neo al procés de transformació: si són salvats, es despertaran en una cavitat plena de líquid per conservar els cossos on han estat posats per les màquines, i des d'on s'endollen a elles perquè puguin obtenir energia dels humans. En el procés, s'uniria la ment, que estaria a l'univers paral·lel de *matrix*, amb el cos, que estaria en aquest món fred, tenebrós i mecanitzat.

2.3. SISENA MEDITACIÓ

1.3.1. Res Extensa.

Com hem dit, la dimensió física, imperfecta, material, finita... que representa el cos, existeix per a cada persona FORA de *matrix*. *Matrix* només és un muntatge, un món mental que és una arma de distracció massiva pels homes pel que fa a la realitat: que les màquines ens han vençut fa temps.

Els cossos serveixen de font d'energia a les màquines mentre les ments són distretes a *matrix*. Per això en Neo, en Morfeo i companyia estan tan obstinats a salvar gent: perquè la realitat és horrorosa i és una jugada en contra la raça humana espectacular (en especial, contra la seva llibertat).

Els cossos que es veuen dins de *matrix* són la imatge d'aquelles persones en el món real. El que és veu, però, no és la realitat: les persones no *hi són* en res extensa a *matrix*. Per tant: el fet que la teva ment contempli imatges determinades que es relacionen amb l'essència de l'objecte, però que es poden fer extensibles i mutants, ens recorda a l'exemple de l'espelma de Descartes.

Els éssers de *matrix*, però, d'alguna manera viuen connectats ment i cos també. No són dues substàncies independents només pel fet de que la ment 'faci veure' que viu una altra dimensió. No es pot viure la part física per una banda i la mental per l'altre.

Descartes assegura, per tant, que l'home és confluència de dues substàncies entre elles del tot diferents: la *res cogitans* i la *res extensa*.

Les diferències les hem vist ara; la seva unió, però, es veu reflexada en la primera pel·lícula, quan en Morfeo i en Neo diuen:

Neo: - Creí que no era real.

Morfeo: - Tu mente hace que lo sea.

Neo: - Si te matan en Matrix, ¿mueres aquí?

Morfeo: - El cuerpo no puede vivir sin la mente.

3. FRIEDRICH NIETZSCHE

La teoria de Nietzsche que té més rellevància en la trilogia *Matrix* (especialment, en la tercera pel·lícula: *Matrix Revolutions*) és la teoria del Superhome, l'home que ha esdevingut superior, que representa un pont per a la vinguda de nous temps, uns temps millors. La part del nihilisme, que també s'hi veu reflexada, serveix principalment com a referència, per posar-nos en context de la 'nefasta' situació que té lloc a *matrix*.

3.1. NIHILISME

Podem equiparar la decadència i el pessimisme passiu que emmana del concepte de nihilisme a la mediocritat de la societat de *matrix*. La voluntat del no-res s'ha imposat a la voluntat de poder, de moment, i això provoca que els éssers resultin mancats de força i autoconvenciment, éssers empetitits, "atrofiats".

3.1.1. Falta de voluntat dels homes de *Matrix*

La societat de *matrix* està formada per homes i dones subordinats al sistema. Aquest vincle, que és més aviat una total dependència, nega les llibertats d'aquestes persones, la seva originalitat i el desenvolupament de la seva personalitat. I en paraules més nietzschianes: la seva *voluntat* és reduïda en tant i en quant no és verdadera. Amb això em refereixo a que no és l'expressió de la voluntat pròpiament humana com Nietzsche

l'entén, perquè si així fos, aquests ésser serien lliures, fidels seguidors només a les lleis de la seva voluntat, la qual seria indiscutiblement real.

Però la realitat és força diferent. En estar dominats per les màquines, la voluntat d'aquestes persones es redueix a una simple il·lusió: la il·lusió de llibertat que representa el fet de poder escollir les accions que fan dins de *matrix*, és a dir, les decisions preses en la seva vida quotidiana. Però tenint en compte la manca d'autenticitat i veritat característica del sistema de *matrix*, que és tot un engany per als homes (des del primer fins a l'últim detall), concluïm que fins i tot aquesta presa de decisions és ben lluny de ser real i veritable, ja que la vida en si, dins de *matrix*, és completament il·lusòria i enganyosa.

3.1.2. L'origen de la falta de voluntat.

Arribats a aquest punt, havent destacat la manca total de força de voluntat dels integrants del sistema de *matrix*, cal fer un petit incís. Recordem que aquestes persones en captiveri no són absolutament alienes a tota la situació en la que estan sotmesos. En major part, sí, i de fet així ens ho reflexa la pel·lícula: els homes no són capaços de preguntar-se més enllà, de voler anar més enllà; tot i això, els exculpa al·legant aquesta mala intenció de les màquines de mantenir-los en el parany. Però realment, arribant a un grau més de profunditat, si tornem als inicis, veiem que en Neo només era un altre d'ells, un home més, i per tant, en la mateixa situació d'engany.

Aleshores: què és el que ha portat en Neo a la llibertat i a la determinació de la seva voluntat, i què l'ha salvat d'aquesta societat tant poc creativa, sense energia de vida; en definitiva: de la mediocritat?

3.1.3. La diferència (indicis de Superhome)

Per respondre la pregunta anterior, farem referència a Plató. Tot explicant el filòsof grec, hem vist que, segons ell, en l'home hi ha un instint intuïtiu de cara a descobrir la veritat. Aquest lleuger despertar de la consciència és la resposta a la pregunta anterior. En Neo veu que hi ha quelcom que no quadra en el seu món, que no és absoluta precisió matemàtica (com hauria de ser, tractant-se d'un sistema informàtic sotmès a un rigorós control). El petit marge d'error, doncs, és l'incentiu que porta en Neo a lluitar per a la veritat, la realitat de *matrix* i les màquines, i així anar-se acostant progressivament a ella.

Per tant, partint d'aquesta base, si en Neo ha pogut tenir aquesta intuïció, no hi hauria d'haver cap motiu pel qual la resta d'homes, sotmesos al sistema, no pogués tenir-la.

Bé, podríem al·legar, probablement, que estem parlant de l'escollit. Però, és que només està destinat a la salvació l'escollit? No. A més, en Neo no és l'únic home lliure del planeta. Tots els habitants de Sió, la ciutat del món real, són homes i dones que, o bé han rebutjat *matrix* des d'un principi, o bé han aconseguit deslliurar-se'n. Aleshores, possiblement el motiu pel qual la resta de la humanitat encara viu anclada a *matrix* fóra el mateix que el que impedeix als presos de la caverna veure la veritat: el motiu seria la *doxa*, com també hem vist en l'apartat de Plató. La *doxa* o opinió comuna, que sembla la confiança de certesa en les ments humanes pel que fa a les seves idees de veritat. Això els representa una limitació per aspirar al coneixement de les Idees i el món suprasensible, l'autèntica realitat.

3.1.4. Pròpia negació de la voluntat?

Prosseguim. Si hem vist que aquesta mancança de força de voluntat que domina a la societat de *matrix* no és totalment culpa del parany de les màquines, ni de tot l'engany de la vida de *matrix* en si, vol dir que els éssers humans també hi tenen una mínima part de culpa. Han preferit la comoditat, que descriu Plató, de no haver de pensar sempre per conèixer més i alliberar-se. Ha escollit la felicitat ignorant. Això significa, doncs, que en certa manera accepten la situació: tot i no conèixer-la a fons, no lluiten per poder aspirar a fer-ho. Ergo: no els interessa aquesta intensa afinitat cap a la voluntat, per consolidar-la i, així, aconseguir fer un pas més cap al Superhome.

3.1.5. La relació amb nihilisme

I aquí és on enllacem amb el nihilisme, pròpiament. Per a Nietzsche, el nihilisme era fruit de l'acceptació del que es té, però des d'un punt de vista més pessimista: es fomenta una mediocritat i existeix una indiferència respecte a la manca de valors de l'actualitat. El nihilisme, que més concretament és el passiu, representa el temps de l'home empetitit, empobrit; l'home amb falta d'objectius, amb falta de força de voluntat. Recordem que, per a Nietzsche, l'expressió de la pròpia voluntat, entesa com la voluntat de poder, era senyal d'una vida autèntica, vida com hauria de ser: lliure del sentit del deure, lliure d'imperatius; revolucionària per existir enmig de la uniformitat i mediocritat de la societat.

Aquí rau la semblança principal amb la societat de *matrix*. La situació de *matrix* és presa del pessimisme, indiferència i mediocritat que sorgeix de la vida i de la manera de ser dels seus humans. I és que els homes de *matrix*, per la seva condició de presos encadenats als sistema, no poden autorrealitzar-se. Són incapaços de superar-se a ells mateixos, l'home

de *matrix* no pot superar l'home de *matrix*, i recordem que Nietzsche troba necessària aquesta superació per a poder avançar cap a l'estadi del superhome.

El nihilisme passiu representaria el temps del darrer home, la decadència d'una civilització que ha arribat a un final, i on és necessària, doncs, la vinguda de nous temps, de temps millors. En la societat esclavitzada de *matrix*, els homes contribueixen a la manifestació d'aquesta manca de valors pel fet de no expressar-se ells mateixos com a autèntics humans lliures, com a independents d'una intel·ligència (que serien les màquines) que els redueix el camp d'acció o el desenvolupament personal a una realitat controlada, en la qual el destí dels homes està a mans de les màquines, i per tant, hi estan (sigui conscient o inconscientment) lligats.

Els habitants de *matrix* no són revolucionaris: no obren la porta al fet d'autodeterminar-se mitjançant la voluntat de poder, tot i tenir el petit indici intuïtiu de que hi ha possibilitats de progrés, de venciment a les màquines. Aquests homes que integren la societat no s'expressen com a originals i creatius, sinó que, més aviat, resulten ser dèbils i manejables a parer de les màquines. I, com hem vist, aquesta situació no fa sinó d'al·licient per a la voluntat d'igualtat, fet que afavoreix la intenció de les màquines, l'objectiu d'enganyar els humans.

Així doncs, resulta inevitable percebre la decadència de la societat de *matrix*, recordant com Nietzsche considerava que aquesta etapa de l'ésser, en la qual l'home carrega amb el deure i l'obediència (l'etapa camell), era decadent i entristidora.

3.1.6. Breu conclusió

Per acabar amb aquest apartat, hem de matissar dos petits detalls.

- EL PRIMER: Si ho pensem, Nietzsche sempre ha parlat del nihilisme en tant i en quant els homes tenen consciència d'aquesta decadència de valors, de la seva manca de creences, del no-res existent. Cal destacar, en canvi, que la societat de *matrix* té *intuïció* d'error en el seu voltant, però que o bé no hi aprofunditzen (altre cop, la comoditat de l'ignorant), o bé d'altres quasi bé no en tenen ni consciència. Per això, la relació rau específicament en tota la situació en sí que desencadenen i creen els humans de *matrix*: no manifestar la voluntat de poder de cadascú ni lluitar per una superació de l'home que fóra possible, a la llarga, si tinguessin en compte la petita intuïció que porten dins.

El global d'aquest context, doncs, és el que s'identifica amb l'última etapa de l'home, on tot és buit, decadència i manca de sentit, abans de la vinguda de l'etapa del Lleó, devastadora, encarregada de trencar aquest pessimisme. I el que succeirà a la transformació del Lleó serà l'etapa del nen, la consolidació del Superhome, l'etapa de creació de nous valors, l'arribada d'un nou temps.

Per tant, i en definitiva, la societat de *matrix*, igual que el nihilisme, la podem entendre com un incentiu per a la realització del superhome.

-EL SEGON: Passem ara a fer una altre possible lectura del nihilisme a Matrix.

Podríem relacionar també l'última etapa de l'home, és a dir, la fi de la civilització, que és prematura a l'estadi del Superhome, com a la situació que correspon als humans atrapats en les provetes, el que seria el món real. Tota la teoria desenvolupada anteriorment hi tindria més relació si ens centrem en les persones i la seva falta de llibertats i valors, en la teoria pròpiament de la voluntat i la decadència dels valors.

Però hom podria entendre també que la situació en la que es troben els humans realment és devastadora, és l'home existint sense objectiu final per a ell mateix, sinó amb un objectiu marcat per les màquines, amb un fi de servir i mai poder viure per ell mateix. En certa manera, el nihilisme es podria identificar amb *Matrix* per aquest camí també. És l'època de la submissió humana a la voluntat d'algú altre: per tant, per a l'espècie humana, això és el buit, el miserable, l'extinció total de la seva voluntat (així doncs, la fi del seu temps).

3.2. LA TEORIA DEL SUPERHOME

L'estadi del Superhome ve després de l'etapa del Lleó, i és la última transformació necessària per erigir-se pròpiament com a home superior. La relació entre aquesta teoria de Nietzsche i la pel·lícula de *Matrix* és força clara: en Neo, el protagonista, representa el Superhome. Hi ha diversos aspectes que podem analitzar que afirmen aquesta idea.

3.2.1. El context

Segons Nietzsche, el Superhome significa la creació de nous valors, significa novetat, camí cap a un nou objectiu. Això és necessari perquè, durant l'última etapa de la humanitat, el nihilisme havia sembrat la mediocritat i la voluntat del no-res. El filòsof alemany describia un panorama tan sumament trist i pessimista que la necessitat d'una nova visió de vida i l'oposició a una manca de creences era globalment reafirmada, esperada.

Encara que només sigui cenyint-nos a la teoria més purament nietzscheana que trobem sentit a la següent explicació, i que potser no hi hagi una relació clara amb la pel·lícula en aquest aspecte, és un aspecte prou rellevant com per saltar-nos-el. Em refereixo a la identificació d'en Neo amb el Superhome pel simple fet de que, després de l'etapa última de nihilisme, és necessària una etapa de "recuperació", creant nous valors i contribuint a que l'home recuperi la seva confiança en ell mateix, en la humanitat, en la raça humana. Si no, ni hi hauria possibilitat d'avenç, i entràriem en un pensament excessivament pessimista perquè no tindriem opció de renovació de valors, d'esperança.

Referint a l'esperança, podem trobar, cap al final de la segona pel·lícula, un comentari que podem interpretar en clau filosòfica. És extret de la conversa entre l'Arquitecte de Matrix i en Neo, qui en aquell moment té a les seves mans el poder de decidir el futur de la humanitat. En triar la porta que el conduirà a la salvació de la Trinity, a *matrix* i a (en teoria) la desaparició de l'espècie humana, fa un comentari sobre l'esperança que té de que la Trinity es salvi, i aquí és quan l'arquitecte li respon:

"Ja. La esperanza, la esencia del engaño humano que es al tiempo la fuente de vuestro mayor poder y de vuestra mayor debilidad."

El Superhome representa una font de confiança a la que Nietzsche s'agafa en part per no limitar-se al nihilisme, fet que el portaria a l'escepticisme. I, segons ell, també sembla la confiança en l'home, que viurà un dels pitjors moments de la història de la humanitat abans no vingui la calma, la renovació, el renéixer. Però aquesta confiança, tanmateix, pot suscitar una comoditat (aquí és on es refereix a comoditat) entre els últims homes, i fer que esperin amb calma l'arribada del superhome sense involucrar-se la majoria en el procés.

A *Matrix*, doncs, en Neo seria l'home superior, perquè li tocava emergir d'aquesta societat mediocre i de la situació nihilista dels humans atrapats en provetes que, en un conjunt, formen aquest últim temps decadent de l'home. Per tant, i en tenir la sospita de que és l'escollit, la seva figura no la percebem sinó com a l'encarregat d'aportar els nous valors a la societat, la nova esperança.

3.2.2. El valor propi

Amb aquest títol de "Valor propi" contemplarem un altre aspecte, un altre motiu pel qual podem afirmar en Neo com a Superhome.

A en Neo, no només se li atribueix aquesta teoria filosòfica perquè li toqui, com es podria entendre des de l'apartat anterior, sinó també pel què és ell, per què representa.

Al llarg de les tres pel·lícules, s'ha anat repetint constantment que en Neo és l'escollit. L'escollit és com la nova figura de Déu a la Terra, un nou déu terrenal. I a mesura que la

triologia avança, n'anem rebent proves: és capaç de tot, està dotat de capacitats que no es podrien comprendre si no fos perquè sabem que és l'escollit. Aquests poders que li han estat transmesos l'han consolidat com a home superior, el Superhome, sense deixar de rebre mínimament una influència de la religió Cristiana, ja que, en diversos moments, recorda a la magnificència dels miracles de Jesús.

Si ell és l'escollit, voldrà dir que tindrà alguna missió especial o finalitat que doni sentit a la seva existència. En aquest cas, però, no és només una missió, encara que la principal sigui derrotar el sistema de *matrix*. Ha d'alliberar ments, ha de reiniciar la *matrix*, ha d'estar decidint constantment i vetllant per tota la civilització. Per tant... la relació amb el Superhome, que també té la "responsabilitat" de creació de nous valors, de dignificar la vida i l'home i de millorar el panorama nihilista, és estreta.

I, per últim, ser l'escollit significa ser especial i estar per sobre de la resta, per tant, literalment, ser un super-home, agafant el sentit morfològic de la idea de Nietzsche.

3.2.3. L'evolució

Com hem vist a la part teòrica, el Superhome ha de passar per tres transformacions o etapes abans d'erigir-se pròpiament com a Superhome. En Neo, doncs, també haurà hagut de passar-hi, però no en un sentit tant exacte com el descriu Nietzsche, cal tenir-ho en compte, sinó només la idea hi és present.

- Camell: Al principi, en Neo és un humà més, encara no alliberat. Això significa que està sotmès a les màquines, i destinat a servir-les com a font d'energia (encara que, de moment, ell no en tingui consciència). Per tant, directament, encara que no per voluntat pròpia, estarà obeïnt a les màquines.
- Lleó: Aquesta etapa està representada amb el trencament de la seva situació anterior, és a dir, quan escull la pastilla, es desperta de la ficció, i participa activament de la realitat. Això haurà significat la destrucció (particularment parlant, no a nivell de tota la humanitat) de l'estadi Camell, del nihilisme al que estava sotmès, de la manca de voluntat de poder. A partir d'aquí, se li obre una nova vida per davant, i ara pot deixar pas a la següent etapa, l'etapa del Nen.
- Nen: Representa la consolidació del Superhome, i l'execució de la seva responsabilitat, que en el cas de la teoria de Nietzsche, com sabem, seria la creació de nous valors, l'afirmació de la vida i la llibertat de poder, etc. En el cas del Neo, aquesta etapa és la més extensa: té lloc des que entra a formar part d'aquest nou món, tot i que cal tenir en compte que no des d'un principi s'afirma a ell mateix; primer, necessita respostes. Serà al llarg de tota la triologia, doncs, que anirem veient com es va consolidant com a Superhome, acceptant la seva responsabilitat i desenvolupant les seves capacitats fins a erigir-se completament.

3.CONCLUSIONS

Aquest Treball de Recerca ha estat un aproximament bestial a tot el món de la filosofia. El fet de submergir-me en tots aquest filòsofs, d'analitzar-los i interpretar-los, m'ha donat una visió més àmplia de la vida. Per què, si no ho tenim en compte, de tant en tant arriba un punt en què només creiem en els nostres principis i ens dotem de raó a nosaltres mateixos. Col·loquialment, diríem que "ens mirem el melic". Per això és necessari recordar que no estem sols al món, i que ens hauríem de nodrir constantment d'altres corrents i pensaments per desenvolupar la nostra pròpia opinió del món que ens envolta.

El meu Treball es basa en l'anàlisi de la pel·lícula de *The Matrix* en clau filosòfica, perquè realment el seu argument dóna per treballar-ho i en profunditat. Dels autors que jo he interpretat, a *Matrix* hi surt una part molt representativa, però també he pogut trobar moltes mencions a altres filòsofs i petites referències. Això ens pot donar idea de la originalitat (i alhora complexitat) d'aquesta pel·lícula.

Llegir filosofia, política, literatura i un llarg etcètera de gèneres subjectius, fomenta el respecte cap a altres perspectives i ens culturitza, ens forma com a ciutadans del món. És important, doncs, fomentar aquesta obertura de ment per poder créixer i esdevenir persones justes, sàvies, i nobles. I, centrant-nos en la filosofia, és una ciència molt profunda perquè necessita un procés de raonament molt complex, de contrastació de veritats, d'elaboració de teories, de reflexió i de moltes coses més per exercir-la. El seu camp d'estudi és molt ampli perquè s'arrela en l'home, en el món, en la metafísica.

Personalment, el fet d'aplicar la filosofia al cinema, a una trilogia tant popular com és aquesta, m'ha fet reflexionar en molts aspectes. Per començar, descobrir que una

pel·lícula pot estar plenament basada en arguments filòsofics i que a la majoria de la població se li ha passat per alt, em porta a pensar si realment la filosofia és tant *profunda* (en doble sentit) com per no poder adonar-nos-en. Així com una pel·lícula, poden estar moltes altres coses de la vida impregnades de filosofia? Un quadre, un llibre, una teoria política, una corrent artística. La resposta és clara: sí, podrien. Que nosaltres ens n'adonem és una cosa diferent.

Per tant, és inevitable preguntar-nos: quantes coses ens deuen estar passant per alt en aquests moments? Quantes coses, pel fet de no saber prou, estem deixant d'apreciar? Plantjar-se aquestes coses és important, si més no, si tenim intenció de créixer i formar-nos. En aquest cas, la resposta seria moltes. Moltes! No puc evitar, arribats a aquest punt, que neixi dins meu la necessitat de cultura, de saviesa, de formació: no per arribar a ser la més intel·ligent de tots, sinó per poder, a la llarga, trobar el meu lloc al món.

La pregunta anterior també es relaciona amb el significat de la pel·lícula (que també dóna molt per pensar). Els homes de *matrix* viuen presos de l'engany. I no se n'adonen. I si ens passés el mateix a nosaltres? D'entrada, no podem demostrar el contrari. Ningú ens pot assegurar que no estem en la mateixa situació que ells. Ningú? Sí, algú sí. L'amic Descartes, si ho recordem, va fer les seves pròpies meditacions al respecte, i ja va demostrar que era improvable.

Per tant: la idea anterior, que depèn de com es miri podria resultar extravagant o irrisòria, només és un pretext per demostrar com n'és de necessari preguntar-nos sobre la nostra realitat, el nostre entorn. També és un incentiu que ens anima a no quedar-nos a la superfície de les coses, sinó a observar amb profunditat, amb totalitat.

La pel·lícula ens pot fer derivar cap a moltes d'altres meditacions, i ens podríem centrar en cada una d'elles, però no ho trobo rellevant. El que és verdaderament important és entendre que la realitat és una pluralitat d'aspectes sumats i interrelacionats, i que si

només ens conformem amb el nostre propi angle de visió, estem deixant de contemplar-la en la seva totalitat.

El Treball, apart d'aportar-me els diferents punts de vista dels filòsofs treballats, també m'ha fet posar en pràctica la filosofia, aplicant-la a la meua manera d'entendre la vida. M'ha permès adonar-me de que, en realitat, ser filòsof és anar contracorrent. És no acontentar-se amb el que el món t'ensenya o et mostra, que aquí és on molta gent es queda, sinó buscar les teves pròpies raons, creences, i a partir d'aquí, interpretar la informació que t'arriba. Per tant, és també ser crític (crític constructiu, en el bon sentit de la paraula). És ser coneixedor i cult, també. No redueixo tots els àmbits del coneixement a la filosofia; evidentment, hi ha mils de persones cultes que no s'hi dediquen, i en canvi, no podem negar que ho siguin, de cultes. Em referia a que la filosofia és una ciència neutre perquè les tracta a totes en ella, les abarca, les treballa, i alhora es defineix com a ciència pròpia.

M'ha donat la oportunitat, també, de tractar amb persones relacionades amb el món de la filosofia. Així, m'he reafirmat en la meua admiració per ells, especialment pel seu tarannà reflexiu, que considero necessari per a la vida. També perquè totes, en major o menor grau, apliquen el seu criteri de veritat o la seva lògica a cada detall, cada informació, i d'aquí en neixen les seves opinions i creences. Són un referent.

Per últim, i en definitiva, dir que m'ha agradat moltíssim l'experiència, tot el procés de fer el treball, el fet d'anar donant-li forma. He après no només el contingut del treball, sinó també a estimar la filosofia, perquè està estretament relacionada amb l'home, per què m'ha fet créixer, per què ens pot fer millors.

4.AGRAÏMENTS

Voldria agrair a totes les persones que han ajudat a la realització d'aquest treball, sigui en més o menys grau. Hi ha molta gent que hi ha aportat el seu granet de sorra, i mereix ser reconegut.

En primer lloc, als meus pares. M'han oferit noves perspectives i idees si en algun moment el treball semblava estancar-se, o si el camí es feia confús. També m'han brindat sempre la seva mà per si necessitava ajuda, i han estat animant-me pacientment, conciliadors.

En segon lloc, al meu tutor, l'Òscar, que m'ha ajudat molt a encaminar aquest treball perquè, tractant-se de filosofia, al principi se'm feia molt gran. A més, sempre s'ha mostrat disponible per parlar i aconsellar-me, fins i tot via e-mail.

Hi ha dues persones més que m'agradaria agrair la seva aportació al treball.

El primer és l'Arià, amic estudiant de Filosofia a la Universitat de Barcelona. Ell ha ajudat a ampliar el meu camp de visió sovint fent crítica constructiva del treball, sempre disposat a sumar.

La segona persona és la Maria Martorell, professora de l'escola Montclar i a la Universitat de Barcelona (UB), que ha estudiat Antropologia i Filosofia. Ella em va ajudar a aclarir conceptes que em resultaven complicats, i també m'ha encoratjat a superar petites dificultats.

I per últim, a tothom qui ha mostrat recolzament durant tot el procés del Treball i ha confiat en mi.

5. BIBLIOGRAFIA I PÀGINES DE CONSULTA

LLIBRES CONSULTATS

- “Atena. Lectures de Filosofia”. Editorial La Magrana, 2011.
- “Philosophers Explore The Matrix”, de Christopher Grau. Editat per Oxford University Press, 2005.
- “La República”, de Plató. Editorial Alianza, 2005.
- “Així parlà Zaratustra”, de Friedrich Nietzsche. Editorial Quaderns Crema, 2007.
- Apunts de Filosofia de 2n de Batxillerat (Plató, Descartes, Nietzsche).

PÀGINES WEB CONSULTADES

- “Filosofia i Pensament”, de Ramon Alcoberro: <http://www.alcoberro.info/>
- Viquipèdia: <http://ca.wikipedia.org/wiki/>
- Document en PDF de *La República*, extret de <http://www.xtec.cat>
- He llegit altres textos d’Internet relacionats amb la filosofia de *Matrix*, per contrastar-ho amb el meu Treball. Posaré unes quantes webs:
- <http://www.telecable.es/personales/filomatrix/lafilosofiaymatrix.html>
- <http://filomania.foroactivo.com/>
- <http://heraldsandperegrines.wordpress.com/>
- <http://mundomatrix.mforos.com/>

6. ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ.....	pg.3
1. BLOC I: PART TEÒRICA.....	pg.6
-1. Plató.....	pg.7
- 1.1. Biografia.....	pg.7
- 1.2. Mite de la Caverna.....	pg.9
-1.2.1. Introducció.....	pg.9
-1.2.2. Dualisme Ontològic.....	pg.10
-1.2.3. Graus de coneixement.....	pg.11
-1.2.4. Missió assignada per Plató al filòsof.....	pg.14
-1.2.5. Narració del Mite de la Caverna.....	pg.18
-1.2.5.1. Els presoners.....	pg.26
-1.2.5.2. El filòsof alliberat.....	pg.26
-1.2.5.3. El camí cap a la veritat.....	pg.27
-1.2.5.4. L'exterior de la caverna.....	pg.27
-1.2.5.4. El Bé.....	pg.28
- 1.3. El pensament platònic en la seva preocupació política.....	pg.29
-1.3.1. L'Estat: Ètica i Política.....	pg.30
-2. Descartes.....	pg.33
- 2.1. Biografia.....	pg.33
- 2.2. Teories rellevants de Descartes.....	pg.36
-2.2.1. Les Meditacions Metafísiques.....	pg.36
-2.2.1.1. Primera Meditació.....	pg.38
-2.2.1.2. Segona Meditació.....	pg.41
-2.2.1.3. Sisena Meditació.....	pg.44
-3. Friedrich Nietzsche.....	pg.47
-3.1. Biografia.....	pg.47
-3.2. La teoria del Superhome i Nihilisme.....	pg.51
-3.2.1. Influències que Nietzsche rebutja.....	pg.51
-3.2.1.1. Descartes i la tradició racionalista.....	pg.51
-3.2.1.2. Tradició Socràtica i Platònica.....	pg.52
-3.2.1.3. El Cristianisme.....	pg.53
-3.2.1.4. Imperatiu categòric de Kant.....	pg.53
-3.2.2. El Nihilisme.....	pg.54
-3.2.3. El Superhome.....	pg.55
-3.2.3.1. Etapes per arribar al Superhome.....	pg.56
-3.2.3.2. Qualitats del Superhome.....	pg.57
-3.2.3.3. Fragment.....	pg.58

2. BLOC II: PART PRÀCTICA	pg.60
-1. Plató.....	pg.60
-1.1. Dualisme Ontològic.....	pg.60
-1.2. Mite de la Caverna.....	pg.64
-1.2.1. Presoner alliberat.....	pg.64
-1.2.2. Presoners.....	pg.68
-1.2.3. Camí cap a l'exterior.....	pg.70
-1.3. Graus de coneixement.....	pg.72
-1.4. Missió de Plató als filòsofs.....	pg.74
-1.5. Pensament platònic en la seva preocupació política.....	pg.77
-1.5.1. Principis que regeixen la ciutat.....	pg.77
-1.5.2. Teoria del Filòsof - Rei.....	pg.78
-2. Descartes.....	pg.82
-2.1. Primera Meditació.....	pg.82
-2.2. Segona Meditació.....	pg.88
-2.6. Sisena Meditació.....	pg.89
-3. Friedrich Nietzsche.....	pg.92
-3.1. Nihilisme.....	pg.92
-3.1.1. Falta de voluntat dels homes de <i>matrix</i>	pg.92
-3.1.2. Orígens de la falta de voluntat.....	pg.94
-3.1.3. La diferència (indicis de Superhome).....	pg.95
-3.1.4. Pròpia negació de la voluntat?.....	pg.96
-3.1.5. La relació amb el nihilisme.....	pg.96
-3.1.6. Breu conclusió.....	pg.98
-3.2. Teoria del Superhome.....	pg.100
-3.2.1. El context.....	pg.100
-3.2.2. El valor propi.....	pg.101
-3.2.3. Evolució.....	pg.103
3. CONCLUSIONS	pg.106
4. AGRAÏMENTS	pg.109
5. BIBLIOGRAFIA O PÀGINA WEB	pg.110
6. ÍNDEX	pg.111